

SLOVENSKI Jadran

KOPER, PETEK 30. MARCA 1956

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

LETTO V., ŠTEV. 14

Izhaja vsak petek. Posamezna št. 10 din. Prilog »Uradni vestnik okraja Koper« prejemajo aeročniki brezplačno. Celoletna naročnina 500, polletna 250, četrletna pa 130 din. Za inozemstvo letno 1000 din ali 3 in pol dollarja. Tek. rač. pri Kom. banki v Kopru 65-KBI-Z-181.

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Ivan Renko. Izdaja časopisno založniško podjetje »Slovenski Jadran« v Kopru. Uredništvo in uprava v Kopru, Santorjeva ulica 26 telefon štev. 170. Tiska tiskarna »Jadran« v Kopru. Rokopisov ne vračamo.

Tudi v Divači, Ilirske Bistrici in Postojni so izvolili odbore SZDL

Razumeli so vlogo in pomen SZDL

V treh občinah — Divači, Ilirske Bistrici in Postojni, je bilo v nedeljo, ko so bile volitve v osnovne organizacije Socialistične zveze, zelo živahnih. Ob dobrem razpoloženju, čeprav v kislem vremenu, so volivci prihajali že v zgodnjih jutranjih urah na volišča in oddajali svoj glas za najboljše člane SZDL, ki bodo v prihodnje vodili vaško ali terensko organizacijo.

V divaških občinah so bile dobre priprave. Na dvajsetih občinskih zborih so člani dobro pretresli vse kandidatne liste, saj so hoteli v odbore res same take ljudi, ki bodo znali uveljaviti organizacijo. Divaška občina ima 3736 volivcev, od teh pa je članov SZDL 2733. V zadnjem mesecu se je vključilo 393 novih članov. Zena je v organizaciji 1339, mladincev pa 369.

V skoraj vseh vasih so odprli volišča že ob šestih zjutraj. Na Varejah so do pol sedmih že zaključili z volitvami, do sedmih pa tudi v Gabrčeh. Do pol osmih so volili v Lažah in na Barki, do osmih v Brežcu pri Divači, na Misličah in na Vatovljah, do pol devetih v Dolenji vasi, v Senadolu, v Dolnjih Ležečah, v Gradišču pri Divači, v Kačičah, Fabljah, Skofljah, Vremskem Britofu, Gornjih Vremah itd. Končni rezultat udeležbe za vso občino: 99,09%!

V občini je bil pravi praznik in so mnogokrat organizirali jutranje tudi samo s harmoniko. Skupaj so budnice z godbo na pihala ali pa v divaški občini izvolili 125 odbornikov (30 žena) in 90 delegatov za občinsko konferenco (od teh 11 žena).

V občini Ilirska Bistrica je bilo prav tako zelo živo. Dobra priprava, zlasti pa urejena evideca članska, je omogočala, da je volilo precej več članov SZDL kot na zadnjih volitvah. Do opoldne so skoraj povsod zaključili z volitvami.

Posebno dobro so volitve pripravili tudi v postojnski občini. Tako so se pri tem izkazali celo kraji, kjer doslej organizacije SZDL skoraj ni bilo. Tako so imeli posebno lepo urejena volišča v Gorenjem pri Bokovju in na Velikem Ubeljskem.

Na mnogih voliščih so zaključili delo ob 100 odstotnih udeležbi že pred osem uro zjutraj. V samem mesecu Postojni je bilo kar osem volišč. Prav v zadnjem hipu se je učlanilo že 454 članov in je v mesecu bilo vpisanih skupaj 2.471 članov. Volilo jih je 2382, vendar pa jih je bilo največ opravičeno od-

sotnih. Vseh volivcev ima Postojna okrog 2.700, tako da jih je v SZDL včlanjeno nad 91 odstotkov.

Postojnčani so v Mestni odbor SZDL izvolili 15 članov. Izbrali so najboljše in najbolj delavne člane; med njimi so Jože Kos, Jernej Čehovin, Franc Habe, Anton Koršič, Slavko Pavlovič, Alojz Kain, Maks Maver, Ladi Paternost, Jože Arh, Janko Prinčič, Miran Fajdiga, Pepca Milharčič, Jože Antončič, Miha Mahnič in Stefan Bratina.

Tudi po vasih postojnskih občinah

so povečini že dopoldne zaključili z volitvami. V Predjami so volili 100 odstotno že do osme ure zjutraj, podobno pa tudi na Razdrtem, kjer so med prvimi volili mladinci, ki odhajajo na odsluženje vojaškega roka, dalje v Bukovju, na državnem posestvu v Prestranku in drugod. Povsod se je priglasilo tudi po nekaj novih članov, da se je izpopolnila tudi evidenca. Po podatkih občinskega odbora SZDL v Postojni je bila volilna udeležba skoraj 99%.

Izvolili so najboljše

Minuli teden so po mnogih podjetjih in tovarnah tudi v našem okraju volili delavske svete. Med drugimi sta jih izvolila tudi kolektiva lesnega industrijskega podjetja (LIP) v Postojni in Mizarsko podjetje v Senožečah, ki izdeluje ohišja za radioparate podjetje za elektrorazvaje »Telekomunikacije« iz Ljubljane. Izdeluje pa tudi različno pohištvo za podjetje »Lesnina Ljubljana« in opravlja razna pravila in druga mizarska dela za lokalne potrebe v kraju in občini.

V zadnjem letu je Mizarsko podjetje v Senožečah zelo napredovalo. Po izmenjavi vodstva se je izboljšala kakovost dela, utrdila delovna disciplina, z reorganizacijo proizvodnje pa so dosegli tudi večji delovni učinek. Podjetje ima zdaj 80 delavcev, po dokončni reorganizaciji in izpopolnitvi strojnega parka pa jih bo 120. Poslovanje je bilo primerno in je podjetje lanskoto letu imelo 1.300.000 dinarjev dobička.

Slavnosti sta se udeležila tudi predsednik občine Divača Janko Valentinčič in tajnik Polde Rener, zastopani pa so bili tudi predstavniki krajevnih množičnih organizacij. Po poročilih direktorja in predsednika dosedanjega delavškega sveta, je branim delavcem izrekkel priznanje Janko Valentinčič in jim pozval, naj tudi vnaprej tako zavestno opravljajo svojo državljanško dolžnost. Po razrešitvi dosedanjega delavškega sveta so bile volitve in so v nove organe delavškega samoupravljanja v podjetju izvolili res najboljše iz svoje srede.

Naslednje jutro pa so vsi s harmonikarjem na čelu odšli na krajevno volišče in oddali svoje glasovne za kandidate krajevnega odbora Socialistične zveze.

Delavnost delavstva v Mizarskem podjetju v Senožečah daje vsemu okolišu močan pečat politične aktivnosti ne glede na gospodarsko kobilist, ki jo ima kraj in občina od podjeja.

Ter

DELO ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Sprejet družbeni plan za leto 1956

V sredo 23. t. m. se je začelo v Beogradu redno zasedanje obeh zborov Zvezne ljudske skupščine. Dnevni red zasedanja je zelo obširen in delo Ljudske skupščine traja že teden dni. V tem času je bilo sprejetih več važnih zakonov, med katerimi so zakon o proračunih, zakon o državnih upravi, zakon o zveznih organih in drugi. Razen tega je skupščina razpravljala in sprejela tudi družbeni plan za tekoče leto in zvezni proračun.

Osnovna značilnost letošnjega družbenega plana je težnja po stabilizaciji tržišča in dvigu delovne storilnosti, za kar so danes dani vsi pogoji spričo dejstva, da se je industrijska proizvodnja zadnja leto zelo povečala. Primerjava s predvnoj proizvodnjicu nam pokaže ta ogromni skok, ki je odločno vplival tudi na strukturo našega gospodarstva v celoti.

Družbeni plan za letošnje leto predvideva povečanje celotnega družbenega produkta za 4,3%. To povečanje bi morali doseči predvsem s povečanjem delovne storilnosti in izkorisčevanjem rezerv, racionalizacijo in odstranjevanjem ozkih gril v proizvodnji. Investicije pa bodo namreč v primeri z lanskim letom padle od 420 na 346 milijard

in ostale v glavnem nespremenjene le za gradnjo elektroenergetskih objektov, kar je nujno potrebno, če hočemo doseči, da ponajmanj električne energije ne bo oviral razvoju drugih panog našega gospodarstva. Ostale večje investicije pa bodo v glavnem usmerjene na dograditev nedogradjenih objektov, predvsem tistih, od katerih je neposredno odvisna proizvodnja v tekočem letu.

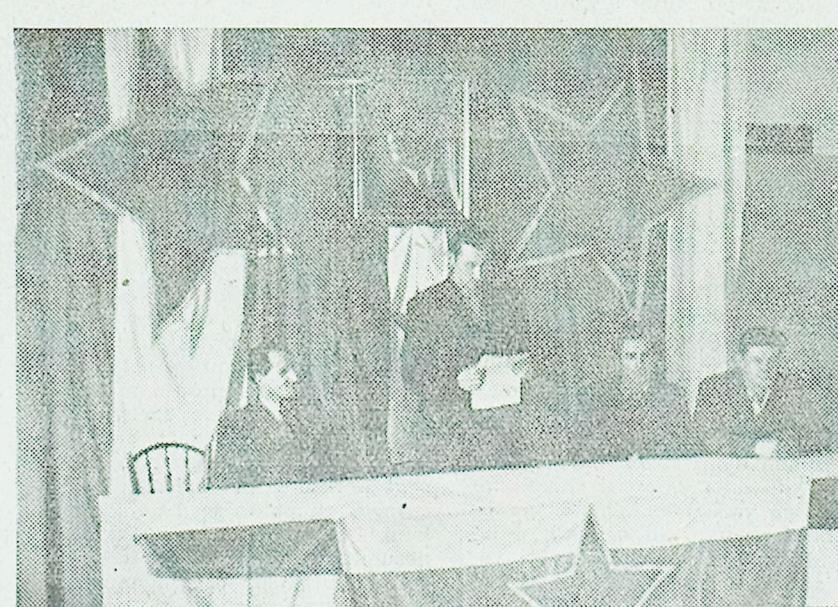
Proizvodnja v letošnjem letu, kakor predvideva družbeni plan, naj bi bila za 10% večja kakor lančni. To povečanje naj bi bilo v glavnem posledica povečanja delovne storilnosti, kar je tudi edini način za stabilizacijo notranjega trga in ureditev vprašanj postopnega zboljšanja življenskega standarda mestnega prebivalstva, zlasti delavcev in uslužbenikov v mestih in v industrijskih krajih.

LETOS SAMO TOMOS IN CESTA

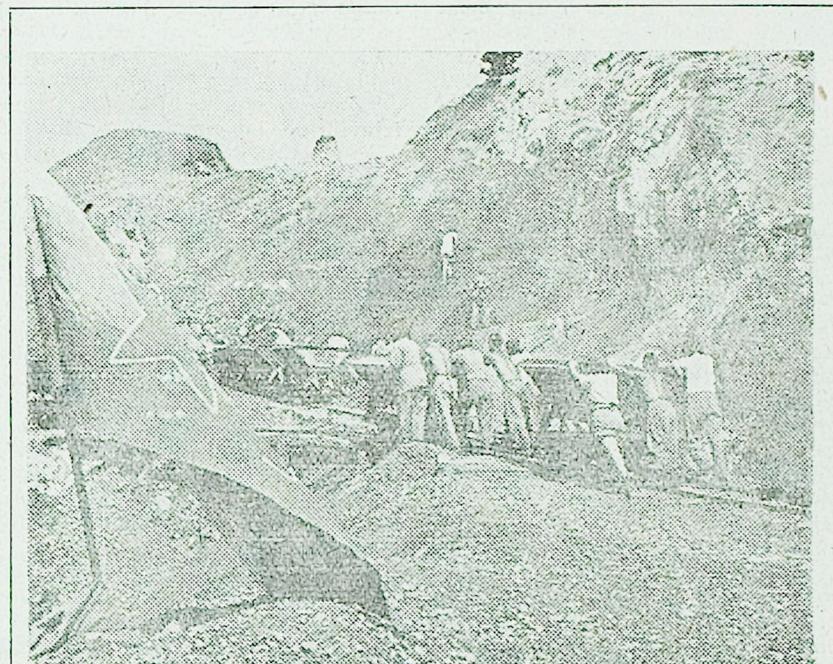
Kot predvideva načrt družbenega plana Slovenije za leto 1956, bodo letos od vseh industrijskih objektov nadaljevali le z gradnjo tovarne motornih koles Tomos v Kopru. V republiškem zavodu za gospodarsko planiranje izjavljajo v zvezi s tem, da bo iz zveznih sredstev zagotovljeno za to tovarno 600 milijonov dinarjev. Za nadaljevanje gradnje ceste Koper — Senožeče je iz istih virov določenih 400 milijonov dir.

ZAMENJAVA VALUT ŽE NA MEJI

V vseh večjih obmejnih krajih ob jugoslovansko-italijanski meji bodo letos odprli nove menjalnice valut. Ker je obmejni promet največji v koprskem okraju, bo tudi največ menjalnic odprtih na tem področju, številčno nekoliko manj pa v goriskem okraju. Menjalnice bodo na sedežih podružnic Narodne banke ali pa turističnih društev.

S sobotnih volitv v Delavski sveti Mizarskega podjetja v Senožečah pri Divači: delovno predsedstvo.

»Gospodarski pomen mladiških delovnih akcij je bil v tem, da je mladina s svojim prostovoljnimi delom, mladiško pobudo in ustvarjalnim navdušenjem omogočila izpolnitev mnogih vežnih in velikih gospodarskih nalog, za katere naša ljudska oblast takrat ni imela potrebnih gmočnih sredstev. Na teh delovnih akcijah se je naša mladina vzgajala v socialističnem duhu, v duhu kolektivnega dela in življenja, v duhu odstranjevanja mej med ročnim in duševnim delom in tako dvignila redno delo na stopnje človeškega deščanstva. Maršal Tito ob 10-letnici mladiških delovnih akcij

Sprehod PO SVETU

Sovjetski načrt o razorožitvi ne predvideva ukrepov na atomskem področju. Načrt je obrazložil na zasedanju razorožitvenega podoborja Združenih narodov v Londonu vodja sovjetske delegacije Gromiko, vendar podrobnosti niso sporočili javnosti. Britanski, francoski, ameriški in kanadski predstavniki so novi sovjetski načrt takoj sporočili svojim vladam. Po zatrjevanju uradnih krogov se sovjetski načrt nanaša samo na zmanjšanje navadnega orožja ter na določitev maksimalnega števila oboroženih sil v Evropi, medtem ko ne omenja odprave atomskega orožja. Kako bodo zahodne velesile sprejele to novo sovjetsko razorožitveno konceptijo, je pravzaprav težko reči. Zaenkrat so jo kritizirali samo Francuzi, ki pravijo, da sovjetski načrt zaostaja za francosko-angleškim, ki predvideva razoroževanje na vseh področjih, zlasti pa še na atomskem.

Aktivno sodelovanje dežel na Bližnjem Vzhodu je pogoj za dejansko pomiritev izraelsko-arabskega spora. To je poudaril na zasedanju Varnostnega sveta v New Yorku jugoslovanski predstavnik dr. Jože Brilej. Na zasedanju obravnavajo ameriško resolucijo, ki predlaga, naj bi pooblaštili glavnega tajnika OZN, da bi odpotoval na Bližnji vzhod, raziskal vse vzroke napetosti med Izraelom in arabskimi državami ter predložil priporočila za pomirjenje v Palestini. Čeprav sodijo, da bodo ameriško resolucijo sprejeli, bo končen uspeh vendarle odvisen od tega, koliko bo resolucija sprejemljiva za neposredno zainteresirane države, predvsem za arabske. Izraelska delegacija je izjavila, da nima ničesar proti ameriški resoluciji, medtem ko arabska delegacija še ni zavzela svojega stališča. Vendar kaže, da resoluciji v celoti ne nasprotujejo, lahko pa bi se stvar zataknila pri končni podrobnosti.

Medtem je tajništvo OZN obvestilo italijansko zunanjino ministrstvo, da bo Hammarskjöld izbral Rim za središče svoje posredovalne akcije na Bližnjem vzhodu. V Rim bo prišel prihodnji teden, če bo Varnostni svet sprejal ameriški predlog. Glavni tajnik OZN bi začel svojo misijo z obiskom v Londonu in Parizu. V Rimu bi se sestal s šefom mednarodne komisije za kontrolo premirja v Palestini generalom Burnsom, nato pa bi odpotoval v Kairo in v vsa glavna mesta držav, ki so neposredno zainteresirane na palestinskom vprašanju.

Na prvih parlamentarnih volitvah v neodvisni Tuniziji je dobila Narodna fronta, ki jo vodi Neodestur,

ogromno večino glasov. Volitev se je udeležilo 83,5 % volivcev, kar prav tako predstavlja velik uspeh za voditelja Neodesturja Habiba Burgiba. Njegovi nasprotniki, zbrani okrog bivšega generalnega tajnika Salaha Ben Jusefa, ki zahteva nadaljevanje oboroženega boja proti Franciji, so se dejansko vzdržali glasovanja. Prve parlamentarne volitve v zgodovini tuniškega naroda so potekle v popolnem redu in miru. Novi parlament se bo sestal že 8. aprila in ne izključujejo možnosti, da bo dobil Habib Burgiba mandat za sestavo nove vlade. V tuniških krogih so poudarili, da bo nova vlada takoj začela pogajanja s Francijo o podrobnostih glede ustanovitev tuniške vojske in diplomatske službe. Burgiba pa je izjavil, da bo nova vlada kmalu imenovala svoje diplomatske predstavnike v nekaterih prijateljskih, predvsem arabskih državah ter prijival Tunizijo za sprejem v OZN.

Svečane razglasitve republike Pakistana v Karačiju so se udeležili predstavniki številnih azijskih in izvenazijskih držav, med njimi tudi Jugoslavije. Svečanost je bila 23. marca. Pakistan, ki ima okrog 80 milijonov prebivalcev, je prva islamska republika na svetu, ki bo ostala v okviru britanskega Commonwealtha (Skupnosti narodov). Ustavodajna skupščina bo odslej zasedala kot parlament do splošnih volitev, ki bodo v enem letu.

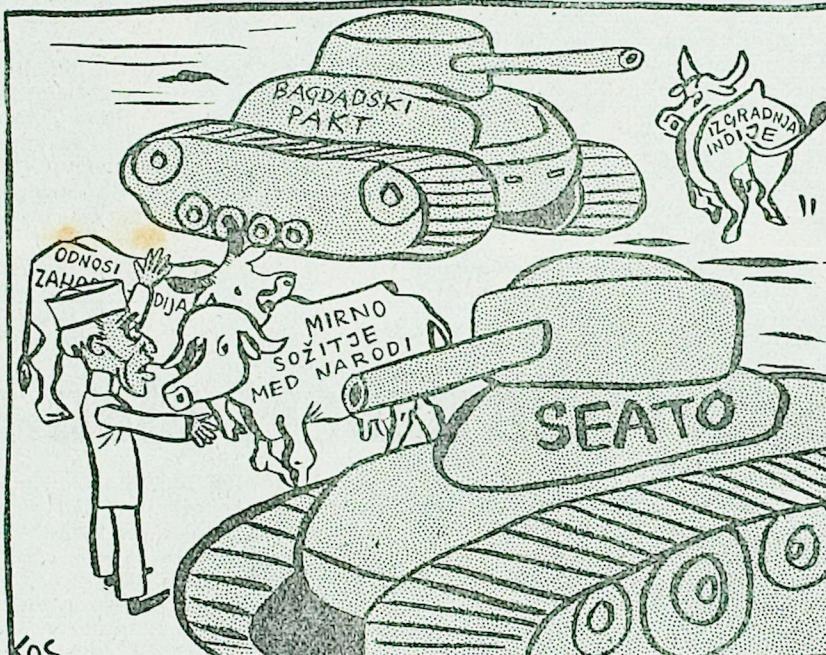
Na svečanostih je med drugim govoril tudi vodja sovjetske dele-

gacije podpredsednik sovjetske vlade Mikojan. Predlagal je, naj bi sovjetsko-pakistanski odnosi temeljili na petih načelih mirnega sožitja in ne na vojaških paktih.

Francoski proračunski primanjkljaj v znesku 400 milijard frankov bodo skušali kriti z uvedbo dopolnilnih davkov v znesku 110 milijard frankov in z zmanjšanjem administrativnih stroškov v znesku 150 milijard frankov. Primanjkljaj je nastal zaradi povečanja vojaških stroškov v Alžiru in zaradi vladnih obveznosti do nedavno sprejetih gospodarskih in socialnih ukrepov.

Grčija se ne more pomiriti z izgonom Makariosa. Ob Dnevu neodvisnosti so bile v Grčiji ponovne demonstracije proti izgonu ciprskega nadškofa Makariosa. Večina proslav je minila v znanimanjtu manifestaciji za Ciper. Policija v Atenah je poskrbela za stroge ukrepe, da bi preprečila demonstracije. Okoli veleposlaništva Velike Britanije, ZDA in Turčije so znova postavili bodečo žico, močni policijski oddelki pa so varovali poslopja. Kljub močnim varnostnim ukrepom so študentje manifestirali po ulicah glavnega grškega mesta, nosili državne zastave ter zahtevali dobavo orožja organizaciji EOK, ki se bori za priključitev Cipa v Grčijo.

Francosko-zahodnonemška pogajanja o Posarju ugodno napredujejo. Vsaj ta teden so bili predstavniki obeh delegacij, ki zasedata v Bonnu, precej optimistično razpoloženi. V zadnjih dveh mesecih so se Francuzi in Nemci že štirikrat usedli za zeleno mizo, vendar jim ni uspelo dosegici kakršnega koli napredka. Glavni spor so vprašanja gospodarskih koristi v izredno bogatih premogovnih bazenih, rudnikih železa in industrijskih področij Posarja.

Nehru: »Pazite vendar, pri nas so krave svete!«

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR »JUGOPRESA« ZA »SLOVENSKI JADRAN«

Nujnost nove smeri v mednarodni politiki

V minulih nekaj letih, posebno pa še v zadnjem času, je v mednarodnih odnosaх nastalo nekaj novih, zelo važnih elementov. Vse te novosti je treba zato realno oceniti in na podlagi te ocene začeti z uvajanjem novih prijemov v mednarodni politiki. Za tem je težila do nedavnega samo mednarodna miroljubna javnost, danes pa že tudi ne samo odgovorni državniki manjših držav, marveč tudi velikih sil začenjajo soglašati s potrebo kritične analize političnih metod iz časa hladne vojne.

Brez dvoma je, da je najpopolnejši povod za tako analizo zastarelih političnih prijemov minuli XX. kongres Komunistične partije Sovjetske zveze. In v resnici — če s kongresa KP ZSSR snemovali senzacionalistično lupino, ki so mu jo ponekod v tujini hoteli pritakniti, potem je videti, da so govorili najvišjih sovjetskih partizanskih in državnih voditeljev naleteli na globok odmev po vsem svetu. Ugoden odmev kongresa je lahko pojasniti predvsem s tem, ker je postal povsem jasno, da je vse njegovo delo, s sprejetim VI. petletnim gospodarskim načrtom vred, bilo usmerjeno na mirno no-

trano politično in gospodarsko graditev Sovjetske zveze pod demokratičnejšimi pogoji od dosedanjih. Taka dejanska usmeritev v Sovjetski zvezi je skupaj z odločno odsodbo Stalina in njegovih metod v notranji in zunanji politiki države vsekakor v tem trenutku brez posebnega pomena za nadaljnji razvoj mednarodnih odnosa v duhu miroljubnih reševanjih sporov. Sprejemanje politike mirnega razvoja v državi ima namreč za logično posledico, da Sovjetska zveza iskreno začenja tudi politiko dejavnega, miroljubnega sožitja v mednarodnih odnosaх.

Ce ostanemo pri mnenju, da je to orientacija k miru in ne k vojni v Sovjetski zvezi, se nam ne bo zdela prav nič drzna trditev francoskega zunanjega ministra Pineauja, »da bi bilo zelo nevarno trditi, da se v Moskvi ni nič spremenoilo«. Izjava indijskega premiera Nehruja, »da bo nova linija in nova politika v Sovjetski zvezi imela daljnosežne posledice« za ohranitev miru v svetu, na odločen in nedvoumen način samo potrjuje Pineaujeve konstatacije.

Bil bi logičen rezultat takih ocen dela XX. kongresa KP ZSSR, »da

zahodne sile«, kot pravi Pineau, »s polno zaupanja stopijo v stik z diplomacijo ZSSR« zaradi zbljedovanja stališč med veliko četverico okrog kritičnih mednarodnih sporov. Taka Pineaujeva zahteva pa naravno pomeni ne samo razčlenbo dosedanjih zunanjopolitičnih stališč Moskve, kot se je to že zgodilo, marveč prav tako tudi kritičen pretres utrjenih ocen na Zahodu — ocen mednarodnih odnosa v časov hladne vojne. V tem pa, kot vse kaže, ležijo zdaj največje težkoči.

Je več primerov, ki dokazujojo,

Novice s Tržaškega

SKEDENJCI IN SVETOIVANČANI ZAHTEVAJO SLOVENSKA IMENA SVOJIH ULIC IN TRGOV. V zadnjih dneh mnogo razpravljajo v raznih krajinah predmestja in bližnje okolice, ki pride v pošte pri imenovanju novih ulic, o predloženem seznamu novih imen. V tem seznamu so imena oseb, o katerih sploh ljudje niso slišali, imena cvetlic, ki so brez vsakega pomena, ni pa imen znanih tržaških borcev za pravice delovnega ljudstva ali imen slovenskih pisateljev in umetnikov, brili protestno resolucijo, v kateri Na sestanku v Skedenju so odozahvale konkretno spremembe predloga in spoščovanje določil londonskega memoranduma o dvojezičnosti.

Prosvetno društvo »Slavko Škampre« iz Sv. Ivana pa je naboljivo na župana Bartolija dopis, v katerem zahtevajo imenovanje ulic ali trgov po zasluznih možeh.

IZ MESEČNEGA POREČILA OBČINSKEGA HIGIENSKEGA URADA. Porečajo, da se je v mesecu februarju rodilo v tržaški občini 184 otrok, medtem ko je bilo 592 smrtnih primerov. Take razlike med rojstvi in smrtnimi primeri je dolgo ni bilo.

V bolniških ambulantah so v februarju opravili 7.024 pregledov, izvršili 577 obiskov na dom in po-

slali 65 ljudi v bolnišnico. Šolski zdravniki so pregledali 200 učilnic in 1970 učencev osnovnih šol ter 72 učilnic in 1455 dijakov srednjih šol.

V splošnem je bilo zdravstveno stanje v tržaški občini v februarju še kar zadovoljivo. Zabeležili so 253 primerov epidemične influenza.

SKUPŠČINA POMORŠČAKOV. Aktivni in upokojeni pomorščaki v Trstu so imeli skupščino, na kateri so obravnavali kot glavno temo vprašanje socialnega zavarovanja. Poročal je predsednik tržaškega odseka INCA.

LEPO USPEL GLASBENI VEČER DRUŠTVA SLOVENSKIH SREDNJEŠOLCEV. V Gregorčevi dvorani je imelo v soboto DSS svoj drugi glasbeni večer. Priredili so ga dijaki, ki se razen študija ukvarjajo tudi s glasbo. Slišali smo pianiste, harmonikaše, violiniste. Številno občinstvo je nagnalo mlade glasbenike z navdušenim ploskanjem. Dijaki so objljibili, da nameravajo prirediti še mnogo takih večerov.

TRETJI KONGRES ZVEZE PARTIZANOV. V dvorani Ljudskega doma je bil v nedeljo dopoldne III. kongres zveze partizanov in bivših političnih pregonjancev. Sklenili so, da se združijo z zvezo italijanskih partizanov oziroma zvezo bivših antifašističnih političnih pregonjancev. Kongres je izvolil nov izvršni odbor zvezne in petčansko delegacijo, ki se bo udeležila kongresa zvezne italijanskih partizanov v Milanu.

INTERVENCIJA TRŽAŠKE TRGOVINSKE ZBORnice. Predstavniki tržaške zbornice so ponovno obrazložili svoje zahteve glede železniških zvez, predstavniki železniške uprave v Rimu. Sestavili so tudi posebno komisijo, ki bo v kratkem posredovala glede davčnih vprašanj, zunanje trgovine in zakona o eni petini naročil. Predsednik zbornice v Rimu pa je imel več sestankov glede okrepitve tržaškega pomorstva. Zavzemal se je tudi za dodelitev ladij »San Marco« in »San Giorgio«.

Vrednjavost

NIKOSIA. Britanski guverner Harding je objavil, da bodo znali izdatki za vzdrževanje reda na Cipru letos 2,25 milijona funтов. Prispevek Velike Britanije bo znašal v ta namen 750.000 funтов. Ostalo bo moralo potem takem poravnati ciprsko prebivalstvo.

WASHINGTON. Ameriška uprava za mednarodno sodelovanje je objavila, da bo ameriška vlada zagotovila Turčiji za milijon dolarjev živil, da bi tako ublažila posledice nedavnih velikih elementarnih nezgod.

BONN. Francosko-zahodnonemška pogajanja o Posarju se nadaljujejo. Francoski delegaciji vodi državni tajnik v zunanjem ministru Maurice Faure, zahodnonemški pa državni tajnik Walter Hallstein. Delegaciji sta razpravljali o omrežju prekopov ob Mozelli in o francoski eksploataciji premogovnika v Warntu.

WASHINGTON. Sovjetski veleposlanik v Washingtonu Zarubin je bil pri podsekretarju za zunanje zadeve Murphyju in se z njim razgovarjal o povračilu preostalih ladij, ki so jih ZDA posodile SZ med drugo svetovno vojno. SZ je predlagala, da bi vprašanje ladij, ki jih je dobila od ZDA na temelju zakona o posojilu in najemtu, ureči tako, da bi kupila 31 ladij, 28 ladij, ki so nesposobne za plovbo, pa potopila. SZ je leta 1953 privolila v to, da vrnje 188 ladij. Do zdaj jih je vrnila že 127.

NEW DELHI. Tajnik Zveznega izvršnega sveta Veljko Zeković je iz Karačija prispel v New Delhi. V Indiji bo ostal nekaj dni na zasebnem obisku. Na delhijskem letališču ga je sprejel jugoslovenski veleposlanik Bogdan Crnobrnja.

Trgovina v številkah

Promet trgovine na drobno v koprskem okraju je lani znašal 6 milijard 551 milijonov 900 tisoč dinarjev. Od tega je odpadlo na postojansko področje okrog 35%, sežansko področje 16,3%, koprsko področje 48,7%.

Po prometu trgovine na drobno je torej od bivših treh okrajev, ki juh tu navajamo kot področja novega okraja, najmočnejše zastopano koprsko področje. To se seveda odraža tudi v številu, s katerim je posamezno področje udeleženo na skupnem številu trgovskih poslovalnic in zaposlenega osebja. Od skupnih 423 poslovalnic in prodajaln odpade na:

postojansko področje 124 ali 30,3%, sežansko področje 83 ali 19,7%, koprsko področje 216 ali 51%.

Od vseh 850 v trgovini zaposlenih oseb pa odpade na postojansko področje 257 ali 30,3%, na sežansko 144 ali 17% in na koprsko 449 ali 52,7%. K temu številu v trgovini na drobno zaposlenih oseb je treba pristeti še 86 vajencev in to na postojanskem 40, na sežanskem 12 in 34 na koprskem področju.

Kot značilnost v lanskem letu moramo omeniti razliko med načrtanjem prometa po nabavni in prodajni ceni. Tako je po nabavni ceni promet narastel v primerjavi z letom 1954 za 39,2% po prodajni ceni pa le za 38,5%. Ta ugotovitev pomeni, da so se znižali stroški trgovine na drobno. Medtem ko so leta 1954 zaračunavali še 7,29% so zaračunavali lani le 6,83%. Stroški so se torej zmanjšali za 0,46%. Pri skupnem blagovnem prometu v znesku nad 6,5 milijard dinarjev je to občuten prihranek za potrošnike.

Podobni so bili odnosi med posameznimi področji tudi v trgovini na debelo. V prvih devetih mesecih lani je ta dosegla 8 milijard 855 milijonov 600 tisoč dinarjev prometa, od katerega so ustvarili: na postojanskem področju 25,4%, na sežanskem 18,1% in na koprskem 56,5%.

Tudi trgovina na debelo je lani poslovala z manjšimi stroški. Ugotovljeno je, da so podjetja, kot »Slavica«, Koper, »Preskrba«, Sežana, »Ilirija«, Ilirska Bistrica, »Nanos«, Prestranek, »Kovinar«, Pivka, in »Prerad«, Portorož, ki preskrbujejo samo domači trg, znižale stroške poslovanja od povprečno 4,18% v letu 1954 na 3,85% v lanskem letu. To je za 0,33% manj.

Normalno je, da se s prometom večajo tudi zaloge, posebno še, če hoče trgovina povečati izbiro blaga, ki jo nudi kupcu. Podatki kažejo, da se je promet po prodajni ceni povečal v preteklem letu za 38,5%, zaloge pa le za 21,6%. Vzrok temu je verjetno kreditna politika, ki v odnosu do trgovine morda ni dovolj elastična in jo sili, da ostane v skromnih okvirih ter iz objektivnih razlogov ne more ugoditi vse večjim zahtevam odjemalcev. Potreben bi bilo, da s pri-

Za ureditev obveznega šolstva

Na posvetovanju učiteljev strokovnih šol koprskega okraja, ki je bilo na pobudo Sveta za šolstvo OLO Koper 23. t. m. v Kopru so razpravljali o vprašanju šolanja strokovnega kadra za našo industrijo in obrt. V okraju deluje 6 strokovnih šol, 4 vajenjske (Postojna, Ilirska Bistrica, Sežana, Izola), in dve šivilski (Koper, Ilirska Bistrica), kljub temu pa še vedno ni vključenih v obvezno strokovno šolanje, brez katerega ni možno prejeti naziv kvalificiranega delavca, približno 450 vajencev. Na posvetovanju so izrazili mišljenje, da je najboljša rešitev tega perečega vprašanja v preurediti bivšega samostana Sv. Klare v Kopru v vajenjski dom in v šolo učencev v industriji in obrti. Na ta način bi omogočili vajencem iz oddaljenih področij, da se v domu, kjer bi stanovali strokovno pripravijo za tiste poklice, po katerih čutimo danes veliko pomanjkanje.

mernimi krediti omogočimo trgovini povečanje njenih zalog, ne le po količini, temveč tudi po izbiri. To bo moralno priti predvsem do izraza letos, ko pričakujemo povečanje proizvodnje predmetov široke potrošnje, kajti v nasprotnem primeru se nam lahko zgodi, da bodo zaloge za krajsi ali daljši čas obležale v skladisih tovarn.

V koprskem okraju je že 30 potrošniških svetov in to v občinah Postojna, Ilirska Bistrica, Izola in Koper. V ostalih občinah pa jih bodo izvolili oziroma se bodo konstituirali v najkrajšem času. Za ustanavljanje potrošniških svetov je dala mnogo pobude Okrajna trgovinska zbornica, ki bo letos razširila svojo usmerjenost in svetovalno dejavnost tudi na že obstoječe organe družbenega upravljanja v podjetjih samih. Naloga Trgovinske zbornice v prihodnjem pa bo tudi pomagati uveljavljati načela delavskega samoupravljanja v trgovinskih gospodarskih organizacijah tam, kjer ta načela doslej iz objektivnih ali subjektivnih vzrokov še niso mogla priti do prave veljave.

fr

Od 1. do 8. aprila bodo po vsej državi slovesna praznovanja desete obletnice mladinskih delovnih akcij. Praznovanje se pridružujejo tudi mladinci in odrasli našega okraja, ki so sodelovali v mnogih delovnih akcijah. Na sliki ena od največjih akcij: predor na Mladinski prog.

Kje so vzroki obratnih nezgod

Na zadnji seji Sveta za delo in delovna razmerja koprskega okraja so ugotovili, da smo lani v našem okraju porabili 65 in pol milijona dinarjev za izboljšanje higieno-tehnične zaščite v podjetjih. To pomeni, da je bilo porabljenega povprečno na zaposlenega delavca skoraj 8 tisoč dinarjev. Razne komisije izspekcije dela so pregledale 625 delovnih prostorov in delo 8.500 delavcev ter pri tem ugotovile 6.555 pomanjkljivosti, predvsem zapuščanje delovnih mest, o problemu fluktuacije in o normah. Dogajajo se primeri, da nekatera podjetja, v glavnem manjša in slabšo organizirana, presegajo norme tudi do 150 odstotkov. V večini so tu po sredi nerealne norme. Razen tega so izplačali za nadure bližu 200 milijonov dinarjev.

Največji problem pa povzročajo neurejene električne napeljave, ki predstavljajo resno nevarnost za

kolektivne nezgode delavcev. Za odpravo vseh teh pomanjkljivosti bodo morala skrbeti v prvi vrsti podjetja sama, ki bodo morala biti v prihodnje bolje seznanjena z raznimi predpisi in ukrepi o varnosti dela v svojih podjetjih.

Okrajni Svet za delo in delovna razmerja je razpravljal tudi o začasitvi delavcev in o prostovoljnem zapuščanju delovnih mest, o problemu fluktuacije in o normah. Dogajajo se primeri, da nekatera podjetja, v glavnem manjša in slabšo organizirana, presegajo norme tudi do 150 odstotkov. V večini so tu po sredi nerealne norme. Razen tega so izplačali za nadure bližu 200 milijonov dinarjev.

Okrajni Svet za delo in delovna razmerja je razpravljal tudi o začasitvi delavcev in o prostovoljnem zapuščanju delovnih mest, o problemu fluktuacije in o normah. Dogajajo se primeri, da nekatera podjetja, v glavnem manjša in slabšo organizirana, presegajo norme tudi do 150 odstotkov. V večini so tu po sredi nerealne norme. Razen tega so izplačali za nadure bližu 200 milijonov dinarjev.

Nosilni stebri strešne konstrukcije glavnega proizvodnega poslopja tovarne Tomos. Letos bodo dokončali tretjino del in takoj začeli s poizkusno proizvodnjo motornih koles.

Več kvalificiranih moči v gostinska podjetja

Da bi omogočili gostinskemu kadru potrebno izobrazbo, je Gostinska zbornica OLO Koper začela prirejati razne tečaje. Prva dva takta tečaja sta bila doslej že v Kopru in v Piranu za pridobitev polkvalifikacije gostinskih delavcev. Piranskega tečaja, ki je trajal od 9. januarja do 10. marca, in se je zaključil z izpitom, se je udeležilo 27 žens in 2 moških, predvsem iz Pirana in Izole. Tečaj je vodil direktor novoustanovljene Gostinske vajenske šole v Piranu (šola za začela z rednim delom predvsem v jeseni) tovarš Mihael Granda, predavalci pa so priznani domači gostinski strokovnjaki, in sicer direktorja portoroških hotelov Julij Guštin in Adolf Cvirk, Lojze Gale, Rajko Zupan, dr. Anton Rehar, Dušan Kavšek in drugi. Tečajniki so se seznanili s kuhanstvom, kletarstvom, postrežbo, s hranoslovjem, higieno, s poslovno tehniko in pravilnim odnosom ter vedenjem do gosta, razen računovodstva in materinščine (posebej slovenske gostinske terminologije) pa so se učili še turističnega zemljepisa.

Ob koncu naj še omenim, da je na območju dela zdravstvene ambulante v Pivki 3.667 zavarovancev, to je 31,7 odstotkov vsega prebivalstva pivške občine. Njeno zdravniško osobje je pregledalo leta 1954 14.375 oseb, lani pa 15.489.

Neopravičeno navijanje cen najnujnejšim sredstvom za zaščito rastlin

Kmetovalcem je dobro znano, da odij, ali po domače pepel vinske trte, povzroča več škode kot peronospore. Zato moramo proti tej bolezni uporabljati najšodobnejša zaščitna sredstva, ki so že dokazala doma in v tujini popoln uspeh. Eno izmed teh zaščitnih sredstev je brez dvoma zvepleni prah, s katerim prašimo vinsko trto. Ima pa to slabost, da v mrazu izpod 20 stopinj Celzija ne učinkuje in odij nemotenje uničuje vinske trte, ki so v zgodnji pomlad pogname odganjke. Koloidalno-zveplena zaščitna sredstva, ki jih proizvaja današnja kemijska industrija, pa niso brez moč niti ob še tako nizki temperaturi, razen tega pa se dobro mešajo med bordojsko in bakrenopleneno brozgo. Ti kemični pripravki uničujejo peronosporo in odij in v njihovo uporabo prihramimo dokaj delovne sile in tudi materialne stroške, ki nastajajo s tem, ker bi morali poleg rednega škropljenga vinske trte opraviti še zvepljanje.

Da bi vinogradnikom zmanjšali proizvodne stroške, je kemična tovarna »Zorka« v Šabcu začela izdelovati sumparol, ki ga trenutno prodajajo po ceni 100 din za kg pri nabavi večjih količin, v zavojih po 20 dkg pa po ceni 160 din za kilogram. Ker pa je povpraševanje po tem zaščitnem sredstvu preseglo proizvodne možnosti tovarne, je bil začasno dovoljen uvoz podobnega preparata iz Nemčije, ki se imenuje cosan.

Potreba po uporabi sredstev za zaščito rastlin je očitna, zato pa je popolnoma nerazumljiva razlika v ceni, ki se pojavlja v različnih krajih. Tako na primer stane kilogram cosana v Ljubljani 175 din, v Kopru pa 400 din. (Zadružno podjetje Fruktus v Kopru ga je lani prodajalo na drobno po 350 din/kg.) Takšna razlika v ceni praktično otežuje njegovo uporabo v borbi z rastlinskih bolezni in dopušča uporabljanje takšnih preventivnih sredstev, ki ne nudijo dovoljnega

uspeha. Zavedati se namreč moramo, da bi z uporabo cosana (na 100 litrov vode ga rabimo le 20 do 30 dkg) lahko dosegli v vinogradništvu boljši uspeh, kot s prašenjem vinske trte z zvepljenim prahom, pri tem pa bi prihranili okrog 24 milijonov dinarjev samo zaradi manjše potrošnje pri doseganjiju istega ali celo boljšega učinka zatiranja peronospore in odija. Druga dobra stran uporabe koloidalnih pripravkov pa je tudi občutna razbremenitev voznega parka, ker bi samo v bivšem koprskem okraju namesto 14 vagonov uvoženega zvepla rabili le dva vagona kemičnih preparatov.

O RAZŠIRJENOSTI IN SKODI, KI JO POVZROČA ČEŠPLJEV KAPAR

Češpljev kapar — lecanium corni — je doslej uničil okrog 80% sadovnjakov na območju Hrpelje-Podgrad-Ilirska Bistrica. Zunanji znak okužbe sadnega drevja je v prvi vrsti sajavost, to je, da so veje in debla popolnoma prepojena s črno barvo. Tako velika okužba po češpljevem kaparu v omenjenem področju je povzročila, da so že ogrožena nekatere druga sadna drevesa, kot so jablane, slive, hruške, breskve in celo vinska trta.

Bolezen je pa povzročila med sadjarji dokajnje maločuje, kar se odraža predvsem v tem, da nekateri sekajo sadno drevje v zmotnem prepirčanju, da ti kraji niso več prikladni za gojitev sadovnjakov. Imena nekaterih vasi, kot so Slivje ali pa Hrušica, so dovolj zgovorni dokaz, da to področje že od nekdaj slovi po kvalitetnem sadju, ki je bilo vedno eden izmed glavnih virov preživljavanja tamkajšnjega prebivalstva. Če je češpljev kapar zaradi zanemarjenja preventivnih ukrepov v prvih dneh, ko se je pojavit, dosegel danes takoj velik obseg okuževanja, ni s tem rečeno, da moramo vrči puško v koruzo ter izsekavati sadovnjake. Bolje je začeti s sistematičnim obveznim zimskim škropljanjem in podpreti akcijo kmetijskih zadrug na tem področju, ki se že dalj časa izvaja. Kmetijski strokovnjaki koprskega okraja pa nameravajo posvetiti več pozornosti okuženemu ozemlju ter proučujejo možnosti obnovitve sadovnjakov ter ustanavljanju vzornih plantažnih nasadov.

Nabroško

Letos bomo v Jugoslaviji izdelali dvakrat več radijskih aparatov kakor leta 1955, za 60% več gospodinjskih strojev in za 10% več žarnic. V primerjavi s predvojno proizvodnjo je bila lanska proizvodnja elektroindustrije 15-krat večja.

Jugoslovanska podjetja so lani sklenila pogodbe o investicijskih delih v tujih državah v skupni vrednosti nad 41 milijonov dinarjev. Največja vrednost teh del se nanaša na ladjedelnštvo in gradbeništvo.

Te dni bo iz reškega pristanišča odpila čilska tvorovna ladja z jugoslovanskim industrijskim blagom v vrednosti okrog 600.000 dobarjev za republiko Čile.

Zunanje-trgovinska podjetja Južne Slovenije in Kitajske so doslej sklenila za več kot 3 milijone funkov različnih trgovinskih poslov. Pogodbe so bile sklenjene na podlagi sporazuma, ki je bil sklenjen pred mesecem dni in določa trgovsko menjavo blaga v letosnjem letu za skupno 5 milijonov funkov. Kitajska podjetja bodo letos dobavila Jugoslaviji za 1,3 milijone funkov oljnih semen, medtem ko bodo jugoslovanska podjetja dobavila okrog 55 ton tobaka in tekstilnega blaga v vrednosti 30 tisoč funkov.

Zunanje-trgovinska zbornica bo v kratkem odprla svoja predstavništva na devetih trgih v Aziji, Afriki in Južni Ameriki, ki bodo proučevala možnosti predaje izdelkov naših tovarn v takmajnjih državah, predvsem investicijsko opremo.

Najmlajši krožek LT začel uspešno delati

Napredek tehnike zahteva hkrati tudi tehnično izobraževanje našega človeka — te in podobne besede slišimo prav pogostoma, ko nanese razgovor na ljudsko tehniko in na njeno vlogo. Kaže, da to že vsi vemo. Vse drugo pa kaj radi prepustamo sami organizaciji, da uredi kakor ve in zna. To velja v veliki večini primerov tudi za naša podjetja, celo za tista, ki bi imela od tehničnega izobraževanja mladih ljudi neposredne koristi.

So pa tudi izjeme, ki jih velja posnemati. Vzemimo za primer najmlajšo organizacijo LT na Koprskem — modelarski krožek v Izoli. Ustanovili so ga šele v začetku tega meseca in je popolnoma razumljivo, da ne moremo govoriti o ne vem kakšnih izkušnjah in uspehih. Sicer pa to ta hip tuji ni poglavito. Mnogo bolj važno je, da je to na Koprskem prvi primer ustanovitve krožka LT pri podjetju, da je podjetje, Mehano-tehnika v Izoli, razumelo in podprlo krožek ter mu omogočilo, da dela in se razvija.

Danes ima krožek že nad dvajset aktivnih članov. V njem so vključeni vsi vajenci podjetja in nekaj starejših tovarisev. To je jedro, okrog katerega se zbirajo tudi mladinci izven podjetja. Člani se pridno udeležujejo tečajev — dvakrat tedensko začetniki, trikrat tedensko ostali. Izdelali so že nekaj modelov letal, več pa jih ima jo v delu.

Začeli so brez hrupa in brez jadikovanja, kje in kako bodo prišli do potrebnih sredstev. »Ne rečem, da ne bom potrebovali pomoči,« je povedel tajnik krožka Franc Pokoren, »toda najprej hočemo nekaj pokazati.« Zasilne prostore in nekaj orodja jim je dala tovarna, za drugo pa si nekako pomagajo. Seveda ne gre brez težav. Predvsem čutijo pomanjkanje strokovnega kadra, prostori tudi niso najboljši, potrebo bo še je narejeno: začeli so in začetek je orodja in podobno. Vendar glavno

dober. Za to imata prav gotovo največ zaslug elektromehanik Pokoren in finomehanik Anton Pavlovič kot strokovnjaka in vodje krožka. Oba sta se že pred prihodom v Izolo aktivno udejstvovala v LT in njihove izkušnje niso brez pomena za mladi krožek.

Za prihodnost imajo lepe načrte in polno dobre volje, da jih izvedejo. Začeli so že s pripravami za slovensko prvenstvo modelarjev in prepričani so, da se bodo dobro odrezali. Tekmovanje bo septembra letos v Kopru.

iv—

Odgovor na pismo uredništvu

Na pismo uredništvu objavljeno v 12. številki Slovenskega Jadranu izpod peresa tovariša Viktorja Mazzellija smo dobili dopis Stanovanjske uprave v Kopru, ki pravi:

Navedbe tov. Mazzellija, da stanuje v »dvih luknjah brez oken in da so sanitarni organi njegovo stanovanje že pred časom označili kot skrajno neprimerno za človeško bivanje, ne odgovarja resnicu. Stanovanjski urad je na osnovi tega njegovega članka, na prvega, objavljenega v tedniku »La nostra lotta« sploh ni hotel reagirati, ponovno pregledal omenjeno stanovanje v Kopru. Izolska vrata 16-I in je ugotovil, da ima tovarš Mazzelli sobo-spalnico v izmeri 14 m² z dvema normalnima oknoma in prav tako dovolj svetlo sobo s površino 8 m² in enim oknom. V kuhinji, ki meri 14 m² je tudi voda, ima pa res nekoliko manjše okno. Vsekakor je po mnenju Stanovanjskega urada to stanovanje primerno za bivanje štiričlanske družine: mož, žena in dva otroka v starosti od 8 mesecev do 3 let. To stanovanje je tudi višje kategorizirano, saj znaša mesečna stanarinu 590 dinarjev, medtem ko so stanovanja z enako površino, vendar zaradi drugih po-

manjšljivosti, ocenjena v Kopru do 250 dinarjev stanarine mesečno.

Stanovanjski urad v svojem dopisu tudi omenja, da je tov. V. Mazzelliju verjetno znana občutna stanovanjska stiska v našem mestu, kjer stanuje tudi po več druziških članov v enem prostoru. Mnena je, da so le-ti bolj upravičeni pisati o slabih stanovanjskih razmerah kot tov. Mazzelli, vendar se zavedajo, da je rešitev stanovanjskega vprašanja v Kopru zaradi pomanjkanja primernih stanovanj dokaj težka brez novogradnje.

Stanovanjski urad v Kopru

DEVETDESETLETNICA V IDRIJI

Minuli mesec je praznoval v Idriji 90-letnico rojstva upokojeni rudar Matija Seljak, ki je bil zadnji predsednik prvega delavskega bralnega društva v Idriji. Matija Seljak je 40 let delal v idrijskem rudniku v topilnici, pri izdelovanju cinkobrove barve in kot kurjač ter nazadnje čuvaj v jašku »Delo«. Od starosti in od napornega dela v topilnici je skoraj popolnoma slep, sicer pa je še vedno duševno in telesno čil.

Matija Seljak se je udejstvoval v delavskem bralnem društvu posebno v pevskem, bralnem in tamburaškem odseku. Za predsednika društva je bil izvoljen trikrat. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1884 in je delovalo do leta 1927, ko so fašisti zaprli društvene prostore in preprečili njegovo delovanje. Povodovila pevskega odseka je bil znani slovenski skladatelj, Idrijčan Zorko Prelovec. Matija Seljak še danes rad posluša njegove skladbe in ob njih čbuja spomine na svojo mladost. Na sliki ga vidimo v krogu svojih domačin. Desno ob njem sedi sin Janko, gozdarski inženir, ki služuje v Ljubljani.

Visokemu jubilantu tudi naše iskrene čestitke!

Mladina postojanske občine sodeluje v družbenem upravljanju

Redni letni občinski konferenci Ljudske mladine postojanske občine, ki je bila minilo nedeljo, je prisostvovalo 60 delegatov, med gosti pa so bili predsednik in sekretar OK LMS Koper Marija Vogričeva in Francič Ivančič, sekretar občinskega komiteja ZK Zdravko Smrekar, predsednik Prosvetnega društva Slavko Cerneč, zastopniki množičnih organizacij in društev in drugi.

Na konferenci so razpravljali o vlogi mladine v družbenem življenu. Ugotovili so, da aktivno sodeluje v delavskih svetih 8 mladincov, v njihovih upravnih odborih 5, v šolskih odborih 4, v občinskih svejih 5, v vaških odborih pa 9 mladincov, od katerih sta dva celo predsednika. Tudi v vodstvu TVD Partizan in v vodstvu drugih društev je 29 mladincov.

V postojanski občini je 22 mladinskih organizacij s 668 člani. Velika večina je vključena v številne organizacije, saj je samo v »Partizanu« nad 500 akivenih članov-mladincev, ki vztrajno gojijo razen televadba še košarko, odbojko, smučanje in lahko atletiko. V Planin-

skem društvu je vključenih 73 mladincov in 76 pionirjev, v taborniški organizaciji 99, v društvu janmarjev 35, pa tudi v prostovoljnih gasilskih četah, kjer so prav mladinci pokazali veliko zanimanje za strokovno usposobljenje.

Največ uspeha v kulturno-prosvetnem delu je mladinska organizacija dosegla v Hruševju. Postojni, Razdrtem in Prestranku. Tako so na primer sodelovali pri uprizoritvi »Rokovnjačev« v Postojni v glavnem samo mladincem. Slabše pa je v Studenem, kjer je mladina, kljub vsem pogojem za uspešno delo dokaj nezainteresirana. V Bukanju, lani so še obstojali dramska in folklorna skupina ter pevski zbor, je letos delo zamrlo, zaradi pomanjkanja primernega prostora in vaditeljskega kadra. V tej vasi je namreč kmetijska zadruga spremnila mladinsko dvorano v skladisče.

Na konferenci so med drugim tudi mnogo razpravljali o učnosti upravljanja aktivov mladih zadrževalnikov pri KZ. V njih se bo kmečka mladina strokovno in politično vzbujala, da bo lahko kot enako-

pravni član zadruge širila socialistično miselnost in socialistične odnose na vasi. To je ena najvažnejših sedanjih nalog mladinske organizacije, razen tega pa seveda vključevanje vaške mladine v organizacijo, saj je izven nje še okrog 300 mladincev in mladink.

Po živahnih razpravah, v katerih so sodelovali tudi gošti, so sprejeli sklepe za nadaljnjo delo in izvolili 17 članski Občinski komite LMS.

Stina

LEP PRIMER POŽRTVOVALNOSTI

Potresni sunek, ki je le nekoliko prepašil 8. marca opoldne prebivalstvo Ilirske Bistrici, je bil sicer dokaj močan, vendar pa je k sreči trajal le 3 sekunde. Edino škodo je utrpela tovarna »Lesonit«. Zlomila se je namreč osovina, jeklenica grev glavnega stroja v sekalnici, ki meje in tare butare lesnih odpadkov in do 35 cm debele lesene okroglice in cepanice. Zlomljena osovina je debebla 150 mm in dolga 3 metre ter nosi na sebi rotor. Zaradi ne-sreče so morali takoj prekiniti z delom, kar je povzročilo tovarni občutno škodo. Vsakodnevni za-stoj tega stroja povzroča namreč tri milijone dinarjev manj ustvarjenega bruto produkta.

Ker tovarna ni imela rezervne gredi in ker je bila verjetnost, da bo moral zaradi tega ustanoviti obratovanje glavnega stroja v sekalnici za več tednov, je tehnično vodstvo podjetja z inž. Jožetom Leničem na čelu zaprosilo vrsto podjetij, ki bi verjetno lahko izdelala osovino iz posebnega jekla. Zaradi pomanjkanja tega materiala pa je v začetku kazalo, da ne bo mogoče v kratkem času usposobiti stroja, vendar pa se je parirnice v Količevem le posrečilo nabaviti ustrezajoči kos jekla in že 9. marca je v lastni stružnici začela z izdelavo osovine po na hitro roko izdelanem načrtu. Delovni kolektiv in tehnično vodstvo parirnice v Količevem sta se dobro zavedala težkega položaja, v katerem se je znašla tovarna »Lesonit«, in sta zato nesobično žrtvovala 5 dni in noči, da bi čimprej izdelali jekleno gred. Njuni požrtvovalni gredni predvsem zahvala, da je že pred jutrom 13. marca parirnica v Količevem zaključila z izdelavo gredi in ob 9 zvečer istega dne je glavni stroj v sekalnici tovarne »Lesonit« spet nemoten obratoval.

Že večkrat se je razpravljalo o učnosti sodelovanja med gospodarskimi podjetji. Eden izmed takih primerov je prav ta, ki dokazuje visoko državljanstvo zavest delovnega kolektiva parirnice v Količevem. Le-ta je z veliko mero osebne požrtvovalnosti prihranil skupnosti več 10 milijonov dinarjev izgube.

Naj mi moji bralci ne zamerijo, če spet začenjam z našimi turistično gostinskim predmeti. Bliža se pač sezona in če to dejavnost zdaj spremjam, tako kot se spodobi, upam, da bom imel pozneje manj dela.

Začnimo kar v Kopru. V Triglavu sem imel namreč priložnost videti spet nekaj nowega; kar je neznansko zabavalo goste. V nedeljo, pozno popoldne, ko je bila hotelska restavracija že polna, so se otroke, ki navdušeno podli med gosti in se igrali pod mizami skrivalnice.

Jaz že razumem, da je »žko reči staršem, naj pustijo otroke doma, ker ne sodijo v lokal, in tudi to, da jih marsikdo nima kje pustiti. Toda če jih že pripeljejo s sabo, potem naj vsaj pazijo nanje, saj natakanji menda niso nobene guvernantne; uprava hotela pa naj opozori goste, da restavracija ni otroški vrtec.

Mimogrede še besedo ali dve o koprski pralnici in dispanzerju. Gotovo se boste vsi strinjali z mano, če rečem, da e to zelo potrebna ustanova, ki smo jo dolgo časa po-

grešali v našem mestu. Prav bi pa bilo, da bi tovاري, ki dajajo tam, vsaj včasih pomedli tudi pred svojim lastnim pragom. Hudo grdo je namreč videti vse tiste smeli in odpadke, s katerimi se veter pojgrava prav pred hramom mestne snage.

V Kopru sem kupoval tudi toaletni papir, kar ni sicer nič takšnega, da bi moral v časopis. Gre le zradi cen. Poglejte: pri Jevstini so hoteli za zavojček 32 din, v drogeriji v Cevljarski ulici 25, pri Lipi sem ga pa dobil za 22 din. Gledate Jevstine moram povedati, da imašen papir drugo firmo, medtem ko je v drugih dveh trgovinah istega izvora. Toda velikost je povsod enaka, kakor tudi še evila listov in potemtakem seveda tudi — brisov. Cudna so pota štacunarjeva!

V Piranu so se zadnje čase odločno spoprijeli z biskraco. Ne samo, da kmalu ne bodo imeli več po predpisih nobenih nerešenih prešenj, reševati so začeli tudi že tiste, ki jih sploh ni nihče vložil. To je vsekakor lep napredok. Zgodilo pa se je v stanovanjskem uradu.

Lepega dne je poglavar neke družine, ki že pol leta stanuje na Belem križu v stanovanju, za katero ima predpisano odločbo, dobil obvestilo, da je njegova prošnja ugodno rešena in da mu stanovanjski urad določa stanovanje. Lahko si mislite, kakor se je mož začudil, saj je bil s skopim stanovanjem popolnoma zadovoljen in ni niti pomisil, da bi prosil za drugo. Pri vsej stvari pa je najlepše to, da stanovanjski urad vztraja, da se prizadeeti mora preseliti!

Za konec pa še ena iz Postojne. Je sicer nekoliko zapoznala, pa nič ne de, ker je baje še vedno aktualna. V nekem podjetju so na sindikalnem sestanku sklenili in zahtevali, naj bi uvedli od 1. maja na prej delovni urnik od 6 ure zvečer do 2 zjutraj. Pravijo, da je bil lep del kolekta za takšen urnik. Ne vem sicer, kako so to utemeljevali, sklepam pa, da so hoteli prilagoditi urniki svojim kmetijskim potrebam; verjetno v smislu splošnih naporov za povečanje kmetijske proizvodnje. Lokalni faktorji pa se s tem niso strinjali, kar dokazuje skrajno nerazumevanje za probleme kmetijstva. Reči pa moram, da bi se tudi jaz rad zaposlil v podobnem podjetju. Saj ne more biti hudo naporno delo, če so člani kolektiva mnogenci, da bi ga lahko opravili takšno rekoč v nadurah in se pri tem še spočili od trudopolnega dela na polju.

Pozdrav vsem skupaj
Vaš Vane.

Delegati so tudi predlagali spremembe k predlogu statuta. Med drugim so statut dopolnili z odločbami, ki se nanašajo na skrb zbornice za vzgojo naraščaja tudi v industriji in na pomoč, ki jo je zbornica dolžna dajati potrošniškim svetom.

V nadaljevanju dela občnega zborna so izvolili petčlansko komisijo, ki bo na osnovi poročil in razprave izdelala sklepe zborna ter

Kaj predvideva urbanistični načrt Izole

Pred dnevi je bila v Izoli razprava o predlogu glavnega urbanističnega načrta mesta, ki so se je udeležili projektant inž. Mira Ružič, član občinske komisije za odobravanje lokacij, komisije za določanje zemljišč v gradbene namene, člani sveta za komunalno in urbanizem, sveta za gospodarstvo, predsedniki občine in predstavniki raznih podjetij in ustanov, ki so pri določanju načrta najbolj zainteresirani.

Predloženi načrt, ki ga je obrazložila v tehnično utemeljila projektantka, je bil izdelan na osnovi idejnega urbanističnega načrta občine v Izoli. Upošteva sedanje stanje in ves razvoj gospodarstva in prometa prihodnjih dveh desetletij. Zaradi priseljevanja in naravnega prirastka računa projekt s prirastom prebivalstva za nad 5.000 ljudi, s čimer se bo povečala nujnost povečanja stanovanjskih graden. Za ureditev prometa je najvažnejša predvidena gradnja železnice, za kar obstojaata dve varianti: Rakitovec — Sečovlj — Koper — Umag (preko Izole) in Podgorje — Koper — Sečovlj — Umag (preko Izole). Nedvomno je ugodnejša prva trasa, ki je tudi za skoraj tri in pol milijarde din cenejša.

V načrtu so poudarjene tudi povečane industrijske gradnje, okrog katerih so predvideni zaščitni pasovi. Prav tako bi morale biti zaščitene vse šole, javne zgradbe in druga poslopja. prostor za te gradnje je bil izbran v mirnejših delih mesta. Urbanistični plan dolga za bolnico, rudnik, zadružno posestvo in podobno potrebe rezervate. Nadalje govori o gledališču, tržnici, trgovskem domu, raznih domovih, novih napravah, igriščih in stadionih.

Delo naj bi opravili v petih razvojnih etapah. V prvi bi zgradili mestno letno kopališče s pristopno cesto, podjetje »Mechanotehnika«, zaslugi morje južno od »Ampele«, zgradili stanovanja na rezervatu tega dela, obnovili veliki pomol trgovske luke in rekonstruirali obstoječe ceste. Sledče etape predvidevajo postopno večja dela.

Okoli tehnične izvedbe graden je

Ilirska Bistrica

Strelske družine v Ilirska Bistrica, Premu in Topolcu imajo skupno 175 članov, med katerimi je 22 mladink. Kako veliko zanimanje vlada za ta šport dokazuje predvsem dejstvo, da se je v zadnjem času vključilo v strelsko družino »Četrto julij« v Ilirska Bistrica 80 novih članov. Ta družina si je s pomočjo pripadnikov JLA uredila svoj dom s sodobno zgrajenim strelščem, za streljanje z zračno puško.

Debeli rtič

Vinogradniško, sadarsko in vrtarsko posestvo na Debelém rtiču se bo v kratkem združilo s Kmetijskim posestvom v Škocjanu pri Kopru. Po združitvi bo posestvo na Debelém rtiču bolje uspevalo kot doslej, saj bo dobilo na razpolago stroje in vprežno živino Škocjanskega posestva.

Ze lani so na Debelém rtiču zasadili na treh hektarjih površine 1500 breskovih dreves, letos pa jih bodo na devetih ha še 4500, na treh ha pa vinsko vrto sorte kabinet-frank, ki daje kvalitetna vina.

Perspektivni načrt predvideva, da bo postal novoustanovljeno posestvo eno največjih v Istri, saj bo obsegalo približno 1400 ha obdelovalne zemlje. Posestvo bo zajemalo vse ankaranske hribe od skrajnega konca Debelačega rtiča, del izboljšanih zemljišč med Koprom in Ankaronom in še okrog 50 ha sedanjega kmetijskega posestva v Škocjanu pri Kopru. Razen z vinogradništvo, sadarsvom in vrtarstvom se bo bavilo tudi z rejo plemenske goveje živine. V prvem obdobju obnove nameravajo urediti 40 ha vinogradov in sadovnjakov.

Gorjan

zvezci z gradnjo železnice, šol, avtobusne postaje, kmetijskih stavb, vodovoda (ki ne zadošča potrebam) in sličnem. Tudi glede povečanja prebivalstva so bili izrečeni pomsleki, ker se bo zaradi povečane mehanizacije podjetij odvečna delovna sila lahko zaposlila na novih delovnih mestih. Tudi turizem je v načrtu premalo poudarjen. Treba je misliti na zgraditev nove klanice, ker sedanja že dolgo ne odgovarja ne v tehničnem ne v sanitarnem pogledu. Koristno bi bilo zabeti tople vrelce, ki bi nedvomno dvignili turistično privlačnost Izole.

bila živahna diskusija, posebno v

Za uspešno delo je potrebno tesno sodelovanje projektantov vseh graden in odgovornih komisij. Občinski ljudski odbor pa naj bi koordiniral delo z izdajo občinskega gradbenega zakona. V zaključku razprave je bilo poudarjeno, naj se napravi studio rešitvi prometnega vprašanja, naj se poveča in pospeši zazidavanje parcel severno od glavne ceste Koper—Piran, naj se pogoste posamezna ozemlja in s tem omogoči razvoj turizma ter prouči možnost izgradnje obalne ceste od Nabrežja Borisa Kidriča do kopališča pri »Gradbeniku«.

— ik

V pivški občini je sedem PGD

Občinska Gasilska zveza v Pivki združuje sedem prostovoljnih gasilskih društev. Od teh so v Pivki tri (krajevno, v obratu Javor in na železniški postaji), po eno pa v vasih Bać, Košana, Slavina in Zagorje. Skupno imajo ta društva 423 članov, med njimi 34 pionirjev in 33 žena.

Najbolj delavni so gasilci v Slavini. V preteklem letu so organizacijsko utrdili društveno delo in napravili nad 4.000 delovnih ur za gradnjo svoje društvene dvorane, ki bo služila tudi ljudsko-prosvetnim namenom. V prostovoljnem gasilskem društvu v Košanah pa vladata nedisciplina in pomanjkanje organizacijskega dela, kar se je pokazalo predvsem v večkratnih neuspehl poizkusih izvedbe rednega letnega občnega zborna.

Gasilci pivške občine so lani pogasili šest požarov in obvarovali znotrnost vrednost ljudskega premoženja pred uničenjem. Za nakup

raznega orodja jim je občinski ljudski odbor prispeval 446.598 dinarjev. Kljub temu, da imajo 8 motorih in 3 ročne črpalki, pivško društvo pa motorno vozilo, je še vedno znotrnost pomanjkanje kvalitetne gasilske opreme, predvsem cevi. Gasilci pivške občine si pribavejo dobiti denarna sredstva, da bi ta nedostatek odpravili ter na ta način postali sposobni ob vsakem času preprečiti tudi večje požare brez pomoči društev ter drugih krajev.

POSTOJNA

Ljudska univerza v Postojni je priredila prejšnji teden zanimivo predavanje prof. dr. Romana Savnika z naslovom »Svet pred sto leti« v katerem je orisal politične, gospodarske in družbene razmere tedenje dobe. Predavanje je bilo dobro obiskano, v razpravi pa so sodelovali številni poslušalci.

na

Važna sprememba v zavarovanju vinogradov

Državni zavarovalni zavod je z letošnjim letom uvedel pomembno novost v zavarovanju vinogradniških nasadov pred elementarnimi nezgodami. Prevzel je namreč jamstvo nad vinogradi že v začetku brstenja in ne, kot doslej, šele po cvetenju trte. Pri tem ne bo potrebno doglačilo na dosedanji premijski stavki.

Do takšnega načina zavarovanja je vodstvo DOZ povedlo predvsem spoznanje, da ima izstreljevanje rakete proti toči le delni učinek. To pa predvsem zato, ker so oblaki marsikdaj zaradi višine raketnim izstrelkom nedosegljivi ali pa veteri, ki spremjam točo, zanesajo rakte v nasprotno smer. Primerilo se je tudi, da so rakete izstrelili prepozno. Posledica v vseh načetih primerih je uničenje vinogradniških nasadov.

Spomnimo se posledic katastrofalne toče 19. maja lani, ki je domala uničila vse vinogradniške nasade v Bredih. Le nekaterim vasedem je bilo prizaneseno. Toča je padala pred cvetenjem, v času, ko še niso bile sklenjene vse zavarovalne pogodbe, kolikor pa so bile že, DOZ škode ni povrnil, ker tedanji predpisi niso predvidevali jamstva ob začetku brstenja. Podoben primer je bil tudi 1952 leta na Bizeljskem. Škoda je bila velika, odškodnine pa ni dobil noben vinogradnik.

Brez dvoma je novi način prevzemanja jamstva pomemben korak v razvoju našega kmetijstva. Odslej namreč vinogradniki ne bo do več v strahu, da bi morali nositi škodo, ki jo toča povzroči v prvi fazi gojenja nasadov.

Ob tej priložnosti pa moramo opozoriti še na nekaj. V nekaterih predelih koprskega okraja kmetij-

talne toče 19. maja lani, ki je domala uničila vse vinogradniške nasade v Bredih. Le nekaterim vasedem je bilo prizaneseno. Toča je padala pred cvetenjem, v času, ko še niso bile sklenjene vse zavarovalne pogodbe, kolikor pa so bile že, DOZ škode ni povrnil, ker tedanji predpisi niso predvidevali jamstva ob začetku brstenja. Podoben primer je bil tudi 1952 leta na Bizeljskem. Škoda je bila velika, odškodnine pa ni dobil noben vinogradnik.

RAZBURJENJE ŠKODUJE tudi ugledu, posebno še, če se spreverže v obrekovanju in žalitev. To si bo zapomnil P. C., ruder iz Sečovelj, ki si je v nekaj preghobi oblikoval izposodil stanovanjsko komisijo. Tišo pet sto dinarjev, ki jih bo moral odšteti za kazen in hrkrati povrniti stroške sodnega postopka, bi s pridom uporabil, ko se bo (če se še ni) vselil v stanovanje, ki bi mu ga kljub njegovemu nepotrebnu razburjenju nakazali.

NI SE IZOGNIL

čeprav se je vneto in pretkano Izogibal plačevanju preizvivne za svinga otroka in si pri vsem tem še pridržal otroški dodatak za več mesecov. V ta namen je večkrat namerno menjal svoje bivališče, se selil iz kraja v kraj in pri tem zanesnarjal delo. Svoja romanja, ki so se kakor slučajno pričela največkrat tedaj, ko ga je izsledila otrokova mati, je obtoženi L. A. iz Izole zagovarjal z iskanjem primernega kraja, ki bi mu sklimatsko najbolj ustreza. Obsoden je bil na 5 mesecev zapora, pozorno pa do dveh let, v šestih mesecih pa mora poravnati obveznosti do svojega otroka, to je plačati nad 45.000 dinarjev.

KOT DRODNA HUMORESKA

izzveni zgodba T. K. iz Izole, ki bo kmalu mati dve otrok in ki je v kratkem času storila 4 kazniva dejanja: tri male goljufije in eno manjšo tativno. Tako si je v trgovini Soča izposodila levi škorenj, v Trgovskem domu pa desnega enake številke in približno enake barve, češ da ga bo nesla domov in pomerila bolni materi. Oba je seveda obdržala zase. Ker pa je bila razlika v barvi le nekoliko preveč vidna, je oba škornja črno prebarvala. Od nekega znanca si je sposodila nekaj denarja in mu kot jamstvo pokazala ponarenje branilno knjižico (vpišala je večjo denarno vsto); dobrotnik vratila ni dobil. Prisvojila si je tudi električni kuhalnik; pravzaprav si ga je samo izposodila, toda tedaj, ko sosedje ni bilo doma; kasneje pa ga je pozabila vrniti. Morda jo bo 2 meseca in 25 dni zapora izučilo, hrkrati pa bo imela dovolj priložnosti za premisljevanje, kako bi vestne opravljala svoje družinske in materinske dolžnosti.

PIRAN

Ob udeležbi vseh članov kolektiva so prejšnji teden izvolili v piranskih podjetjih »Jadro« in »Zivila« nova delavska sveta in upravna odbora.

Pred volitvami sta dosedanji predsedniki upravnih odborov obeh podjetij seznamili člane delovnih kolektivov z lanskoletnim poslovanjem.

Pri naših pomorsčakih

Na obisku pri posadkah treh tovornih ladij „Splošne plovbe Piran“

Redek je primer, da se v istem pristanišču hrkrati znajdejo kar tri ladje iste paroplovne družbe, saj se na širih morjih zemeljske obale sicer še srečujejo bolj porekoma.

To pot je šlo za tri tovorne ladje (»Ljubljana« — 8.150 ton nosilnosti, »Kornat« — 8.300 ton in »Gorica« — 8.900 ton). Te tri ladje so skupaj z »Bihämem« (9.171 ton in z »Neretvo« (6.770 ton) najnovježa pridobitev »Splošne plovbe v Kopru«. Kakor smo že poročali, jih je letos v januarju naša SPK prevzela od »Jugolinje« z Reke ter se s tako povečano tonažo povzpela med našimi paroplovimi podjetji na drugo mesto v državi.

Očitno je bilo, da se člani posadk kar dobro počutijo pod novim vodstvom. Njihova malec ne-

gatova radovednost se je po prvih vtičih pri srečanju z direktorjem Snaderom ter njegovimi ožimi sodejenci Velkavrhom, Ivančičem in Majerjem, samimi izkušenimi pomorsčaki, brž preokrenila v zaupljivost, ki ji je dajal pečat skupnega delavskega sveta si izvoli vsaka od posadk svoj ladijski odbor, ki ima ustrezne kompetence, za sam delavški svet pa vsaka ladijska posadka predlaga iz svoje srede po dva svoja člana kot kandidata za delavški svet. V podjetju bodo na tak način sestavili supno kandidatno listo, jo brez želje dostavili vsem ladjam v potrditev, nakar bodo po ladijih volili skupni delavški svet, izide volitev spet brez želenje javili matičnemu podjetju — in delavški svet SPK bo izvoljen. Resda bo tako izvoljeni delavški svet za razliko od delavških svetov v drugih podjetjih bolj porekoma zasedal (kadar bo po več ladij v domačih pristaniščih, ko bo možno sklicevati sklepne seje), toda osnovna vprašanja glede upravljanja v podjetju bodo tako lelahko rešena z voljo večine kolektiva, medtem ko bodo vprašanja glede upravljanja na posameznih ladjah lahko reševali izvoljeni ladijski odbori.

Tudi o volitvah sindikalnih posadnic je bilo na ladji pri vodstvu podjetja vendarle načeli na vse razumevanje in se dogovorili, da bodo za te ladje lahko še nabavili to in ono, kar je nujno potrebno za nemotenje plovbo.

DELAVSKO SAMOUPRAVLJANJE NA LADJAH

To vprašanje je malce komplikirano reč, ko imajo v Piranu administracijo podjetja, po vseh štirih morjih sveta pa raztresene ladijske posadke, ki naj v duhu našega družbenega upravljanja sodelčajo pri vseh važnejših stvareh podjetja. Zato je bilo ob obisku vsake omenjenih ladij govora tudi o bližnjih volitvah delavškega sveta pri SPK, o načinu volitev in načinu upravljanja. Ziva voda vselej najde svojo pot, vselej si utre strugo. Tudi v tako neprikladnih pogojih so našli način, po katerem naj prihaja volja celotnega, po vsem

4. APRIL — OBČINSKI PRAZNIK NA PIVKI

PONOSNI SO NA SVOJO PRETEKLOST

4. aprila bodo slavili na Pivki občinski praznik. Po vseh večjih vseh občin pripravljajo za večer 3. aprila slavnostne akademije, na sam praznik pa bodo imeli razne prireditve, med katerimi pričakujejo, da bo najbolj zanimiva gasilska vaja. Člani občinskega ljudskega odbora se bodo zbrali na slavnostni seji. Starejši partizani imajo te dni predavanja z mladino o pomenu narodnoosvobodilne borbe, 4. aprila pa bodo s predstavniki množičnih organizacij obiskali kraj pri Ambrožičevi opekarini pod Ostrožnim brdom, kjer je pred štirinajstimi leti na ta dan počila v teh krajinah prva uporniška puška. Ta dan so prebivalci pivške občine proglašili za svoj praznik.

Po nalogu centralnega komiteja KP Slovenije je prisel na Primorsko že julija leta 1941 tovariš Janez Dolgan-Ervin doma iz Trnovega pri Ilirske Bistrici. Med poslednjem je ostal na Ostrožnem brdu. Širil je partizansko literaturo in zbiral somišljenje osvobodilnega gibanja, borce protifašizmu. Najprej se je seznanil s tovarišem Dragom Maslom, ki je bil takrat na vojaškem dopustu. Domenila sta se o Dragovem pobegu iz italijanske vojske in o zbljanju z najbolj zanesljivimi antifašisti iz Ostrožnega brda in drugih okoliških vasi. Tovariš Janez je takrat pogostoma obiskoval tudi Zafredove v Staro Sušico, tovariša Franca Žetka iz Volč, Jakoba Žnidarsiča in Franca Srebotra iz Stare Sušice ter Franca Trenta iz Nadanjega sela. Decembra istega leta je prišel v te kraje tudi bivši španski borec Milko (Gubec) doma s Prosekom pri Trstu. Z drugimi tovariši je sodeloval v akciji pri iztirjenju vlaka v bližini Nerina. Po tej akciji so začeli Italijani z aretacijami tistih tovarišev, ki so leta 1935 pobegnili v Jugoslavijo in se kasneje vrnili. Prav tako so začeli preganjati tudi druge politično osumljene občane. V vseh je živo tlelo in prihod prve oborožene partizanske skupine v te kraje ni prav nikogar presenetil. V tej oboroženi skupini so bili poleg drugih tovarišev tudi narodni heroji Janko Premrl-Vojko, Prešeren in tovariš Ervin — kot komandir. S tem se je začelo organizirano delo in priprave za oboroženo vstajo. Mreža vojaških aktivistov se je razširjala. Troseli so protifašistične lepake, razobesali slovenske trobojnike ter s tem vzbujali bes in strah fašistom.

Prva partizanska skupina, ki je rekvirirala italijanskim kolonam živino je prisilila Italijane, da so povečali število svojih postojank, ustrahovali mirno prebivalstvo s stalnimi hišnimi preiskavami, na glavo Drago Maslo, ki so ga smatrali za najbolj nevarnega pa so razpisali 50 tisoč lir nagrade.

V zgodnjih jutranjih urah 4. aprila leta 1942 je karabinjerska obhodnica nameravala pri Maslovih na Ostrožnem brdu izvršiti temeljito preiskavo. Ko je partizanska skupina, ki je taborila v neposredni bližini domačije zvedela za karabinjersko namero, je sklenila z njimi obračunati. Napotila se je k bivši opekarji Ambrožič in naredila zasedo. V njej so bili Drago in njegov pokojni brat Franc Maslo, Anton Primc iz Jasena in Ivan doma iz okolice Ilirske Bistrici. Ko se je patrulja približala opekarji je počil prvi strel iz partizanske puške v pivški občini. Na mestu sta bležala obo oružniška oficirja.

DROBNE IZ PIVKE

Avto-moto društvo v Pivki bo v kratkem priredilo tečaj za vozniške-amaterje, ki se ga bo verjetno udeležilo nad 40 članov. Lani se je na podobnem tečaju usposobilo 12 vozačev.

To društvo deluje že od leta 1952. v okviru Ljudske tehnike in ima 62 rednih članov.

*
Pevski zbor DPD Svoboda v Ilirske Bistrici se marljivo pripravlja na celovečerni koncert, ki ga bo priredil v aprilu in maju v Postojni in Kopru. Na sporednu imajo narodne, umetne in partizanske pesmi.

12. obletnica brigade „Vladimir Gortan“

Po stopinjah slavnih borcev

Kmalu po okupaciji Jugoslavije pred petnajstimi leti se je na klic Komunistične partije Jugoslavije dvignilo naše ljudstvo pod vodstvom Josipa Broza-Tita v borbo za svobodo. Z nadčloveškim naporem so se naši narodi skozi štiri dolga in krvava leta borili s številno neprimerno močnejšim in dozoboroženim nasprotnikom. Povsod, v mestu in vseh, so se zbrali jugoslovanski patrioti in v neprodirljivih gozdovih formirali prve desetete, čete in brigade, ki so prizadele sovražniku težke udarce. Jugoslovanski partizani so rušili njegove komunikacije, začigali skladniča in transportne, zmanjševali njegov vojni potencial in se niso bili odkritega boja z marsikdaj več kot desetkrat močnejšim sovražnikom.

Plamen upora je zajel vso domovino. Tudi v tistih krajinah, ki so bili do leta 1941 že desetletja zasujnjeni od italijanskega fašizma, se je vžgala iskra upora.

Tudi v Istri. Nasilje tisočerih črnošrajčnikov, ki so zapirali, mučili in ubijali narodnozavedno istrsko ljudstvo, požigali njihove domove, je rodilo odpor. Že leta 1942 se je ustanovila partizanska četa, ki je dobila ime po istrskem narodnem heroju Vladimiru Gortanu. Njega so italijanski fašisti ubili 1929. v Pulju, ker se je drznil kot zaveden Jugoslovjan upreti njihovemu trinosti.

Iz majhne čete so se razvili redi istrskih partizanov. Njihova moč in udarna sila sta vse bolj iz leta v letu zadajali smrtne udarce fašistični vladavini v Istri. Ljudstvo se ni ustrašilo nadčloveških naporov v borbi za svobodo. Mnogo je vstopalo v partizanske vrste in 1. aprila 1944 se je na osvobojeni Učki formirala brigada »Vladimira Gortana«, ponos istrskega osvobodilnega gibanja ter bratstva in enotnosti med Hrvati, Slovenci in protifašistično usmerjenimi Italijani. Ustanovitev te brigade je bila plod dolgoletne borbe Istranov, ki se je začela kmalu po podpisu krivčne Rapalske mirovne pogodbe. Z njo je bilo to ljudstvo prepričeno v milost in nemilost največjim krvolokom, kar jih pozna zdaj: italijanskim fašistom. Zato je razumljivo, da je zaslužnjena Istra upravičeno prizakovala od brigade »Vladimir Gortan«, da jo bo z njihovo pomočjo pridelala iz suženjstva v svobodno življenje. Borbenost borcev te brigade je bila izredna. Vključeni v 43. divizijo, so v letu dni izločili iz borbe 2.675 sovražnikovih vojakov in oficirjev. (Mrtvih 1.760, ranjenih 678, ujetih 228.) Uničili so 24 železniških lokomotiv, 95 vagonov, 21 vojaških tovornjakov in 1.860 m železniške proge. Zaplenili pa so 219 pušk, 16 lrahkih in 21 težkih strojníc, 16 avtomatov in 74 revolverjev.

Ze ti skromni podatki dokazujojo s kakšno zagrivenostjo se je brigada »Vladimira Gortana« borila za osvoboditev Istre. Njeni vojaški uspehi pa so razburili fašiste v toliki meri, da so pošiljali na ta košček naše zemlje vedno več novih vojaških sil. Vendar pa je klub številčni in materialni premoči, klub sovražnikovim poizkusom, da bi s strešanjem prebivalstva in s požiganjem nezaščitenih vasi, udarna moč istrskih partizanov rastla iz meseca v mesec. Vsak dan so delali sabotažne akcije na progi Trst-Pulj, napadali so sovražne edinice in se niso strasili njihove številčnosti. Nad 30 tisoč sovražnikovih vojakov, med katerimi je bila zloglasna nemška divizija »Hermann Göring«, ni moglo zatreći istrskega partizanskega pokreta, zato so se znašali nad neoboroženim prebivalstvom ter požgali na desetine mestec in vasi. Partizani niso mirovali. Na vsakem koraku so zadajali sovražniku smrtne udarce. Samo ob enem napadu na vlak Trst-Reka je našlo smrt 105 nasprotnikovih vojakov in oficirjev, v neposredni bližini Pazina pa 60, nad 80 pa jih je bilo ranjenih.

Tako se je borila brigada »Vladimira Gortana« za osvoboditev Istre. Zato je razumljivo, da je istrsko ljudstvo njanjo ponosno in s spoštovanjem obuja spomine na njene stotere borbe in prakse s sovražnikom. In ko se v teh dneh spominjajo dvanajstletnice njene ustanovitve, priopovedujejo doraščajoči mladini o nepozabnih junashčinah brigade »Vladimir Gortan«.

HRVATINI

Odbor ZB v Hrvatinah je te dni izdelal program prireditev za proslavo 1. maja. Tako bodo na večer pred praznikom prižgali kresove v vseh vasih Miljskih hribov in priredili baklade od Kolombana do Fajtov. Naslednji dan pa bodo organizirali partizanski miting s taborenjem. Sodelovali bodo člani prosvetnega društva »Božidar Kolarčić« s pestrim programom, šolska mladina in člani vseh krajevnih organizacij.

V okviru proslave Dneva vstaje bodo 22. julija priredili partizanski pohod iz vseh bližnjih krajev v Hrvatine in pod vodstvom rezervnih oficirjev organizirani manjšo vojaško vajo.

Za občinski praznik 4. aprila in 14-letnico oborožene vstaje v pivški občini čestitajo:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI ODBOR ZVEZE BORCEV NOV
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI KOMITE LJUDSKE MLADINE

PIVKA

KMETIJSKA
ZADRUGA
PIVKA

s svojimi poslovalnicami in odseki za pospeševanje in napredek kmetijstva in živinoreje

GOSTINSKO PODJETJE
PIVKA
 s kolodvorsko restavracijo in ostalimi — obrati —

TRGOVINA S PREHRANO, TEKSTILOM IN ŽELEZNINO

»Javornik«
Pivka

GOSTINSKO PODJETJE

»JELEN«
PIVKA

MARINŠEK MATIJA
 stavbno in pohištveno mizarstvo
PIVKA NA KRASU

TRGOVSKO PODJETJE Z ŽIVILI IN RAZNIM BLAGOM
»ŽELEZNIČAR« PIVKA

Krojaška delavnica
Pivka

GROSISTIČNO TRGOVSKO PODJETJE Z ŽELEZNINO
„KOVINAR“ PIVKA

DELOVNI KOLEKTIV IN UPRAVA
 TOVARNE FURNIRJA IN VEZANIH PLOŠČ
»JAVOR« PIVKA
 Z OBRATI NA PIVKI, V PRESTRANKU IN BAČU

PREDSTAVILI SO SE

Ob prvi predstavi dramske družine DPD »SVOBODA« iz Pirana

Nekdo mi je že pred tedni hubomočno namignil, da je piranski »SVOJEGLAVČEK« res svojeglav, ko ga dramska družina še ni mogla postaviti na oder. Dobronamerena pripomba pa mi je hkrati še tole povedala: Pirančani in okoličani so se razveselili, ko so slišali, da tudi na demaci nivji nekaj rase, kar bo vsaj deloma izpopolnilo vrzel v gledališkem življenju piranskega avditorija, ki vselej s hvaležnostjo sprejme vskršno prizadevanje za kulturno rast.

DPD »SVOBODA« iz Pirana končno torej ima svojo dramsko družino, ki pa je še v svojih začetnih povojuh, saj šele zbira v svoj krog ljubitelje gledališke umetnosti. Svoje delovanje je pričela skromno, kot so skromna njeni tehnična sredstva in je število igralcev majhno. Vse te in še ne naštete težave so tudi narekovale izbiro gledališkega dela, s katerim

Učitelj in prosvetni delavec

Ob akademiji koprskega učiteljišča v korist ponesrečenecem v Mavrovu

V tork 20. marca letos so nam koprski učiteljiščniki pokazali uspehe svojega kulturnega prizadevanja. Dobiček prireditve so namenili ponesrečenecem v Mavrovem.

V pestrem in skrbno izbranem programu so dijaki skušali pokazati razne snemi svojega udejstvovanja. Prav presenetilo nas je, da imajo na učiteljišču kar tri zbor: ženskega, moškega in mešanega. Izmed teh ansamblov je najbolj zvezni ženski zbor, ki je pod vodstvom prof. Mirana Hasla pokazal rezultat načrtnega studija. Tudi glasovno je bil izenačen. Motila je le na nekaterih mestih malce pomajkljiva artikulacija, kar je prišlo še posebno do izraza na hitrih mestih. Približno isto velja za mesani zbor, ki ni mogel priti do pravega izraza, ker ni pravilno razmerje ženskih glasov proti moškim (40 proti 16).

Razveseljiva novost je bila, da smo na akademiji razen pevcev spoznali tudi bodoče povodovje. Z ženskim zborom so se nam predstavile dijakinje Kvirina Grlica, Anica Metlik in Jolanda Gojak, z moškim oktetom pa dijak A. Primožič.

Moški zbor, pravzaprav oktet, ni imel preveč posrečeno izbranega programa, ki je zahteval precejšen glasovni razpon, višine in nižine, česar mlada grola niso zmogla.

Kot solisti so nastopili pianistki Danica Vičič in Benjamina Kunčič, čelist Sergej Pirjevec in recitatorja Mara Ban in Milan Ozbič.

Govor o pomenu akademije je imel dijak V. letnika Albin Vatovec.

Akademija je uspela predvsem zaradi mladostnega zanosa in zavzetosti izvajalcev. Profesorji so jim nudili pri študiju vso pomoč.

Zdravko Gašperlin

NASTOP GLUHE MLADINE V KOPRSKEM GLEDALIŠČU

V okviru proslave desete obletnice ustanovitev Zavoda za gluho mladino v Portorožu bodo imeli gojenc te ustanove v gledališču Slov. Primorja v Kopru dne 6. aprila t. l. ob 15. uri za šolsko mladino, ob 20. uri za ostalo prebivalstvo Kopra dva nastopa. Na sporednu so točke ritmike, baleta, parterne telovadbe, fizkulturne, pantomimike in deklamacije. Za delno kritike režijskih stroškov bodo pobirali prostovoljne prispevke.

Prebivalstvo mesta Kopra vabimo na to redko in zanimivo prireditve.

lončina in Tonetova sproščenost; Kohnovo nasmihanje samemu sebi, Cilina nerazborita razboritost in še kaj. Toda vse to so drobne stvari, kajti v celoti so vsi nastopajoči dokazali svoje sposobnosti, ki se bodo ob skrbni in trdni režiservi roki še izpopolnil. Pravilno pa more ceniti in oceniti uspeh igralske družine le tisti, ki ves čas spremila njene težnje in prizadevanja, da bi te svoje težnje pred polno dvorano tudi opravili. V našem primeru jih je in kratka ocena pred kulismi bi bila dobra, ob upoštevanju »zakulisnih težav pa vsaj prav dobra, če že ne odlična.«

»Svojeglavček« je z vso prizadevnostjo pripravljal in spravil na oder režiser piranske gledališke družine tov. FLORENINI LUCI, ki mu gre za uspeh prireditve vse priznanje. Priznanje pa zaslужijo tudi vsi ostali, ki so kakorkoli pomogli, da oživitev dramske družine v Piranu ni ostala le želja posameznih, gledaliških predstav željnih Pirančanov.

LoM

SAMO DO 5. APRILA
je še čas, da se vpisete v članstvo Prešernove družbe za leto 1957. Člane vpisujejo

Kniga o človeku in človeških usodah

(Ferdo Kozak: Popotoval sem v domovino)

Zadnja knjiga Ferda Kozaka »Popotoval sem v domovino« ima v sebi toliko dopoljujočih se elementov, da je z eno samo oznako ne moremo opredeliti, zakaj knjiga je kronika, je potopis, je študija značajev, je razmišljanje o vsem, kar je človeškega, naj bo to strah ali obup, sovraščvo ali bes ali ljubezen, strast in razsodnost — je dokument »golega« človeka.

Pisatelj je svoje delo snovno omejil z dvema važima mejnikoma: s svojo aretacijo in prihodom na osvobojeno ozemlje in tako polozil sebi in bralcem obračun za to dobo.

Knjiga je razdeljena v sedem približno enako dolgih delov ali poglavij: Razbita ladja, Ječe, V žalostnih gorah, La madre Majella, Naskok na Atesso, Baraka št. 3 in Pomladanska pravljica. Prvih

šest je tesno med seboj povezanih, zadnja in zaključna pa je bežna retrospektivna slika pisateljevega življenja ali bolje časa, v katerem je pisatelj živel vse do leta 1941, do ustanovitve OF. Nekatera posamezna poglavja smo pred časom že brali v revijalem tisku in so takrat učinkovala kot v sebi zaključene celote. V tem smislu, da si predstavlja knjiga kontinuirano obliko pripovedovanja in je kot take posamezne enote avtor v kazalu tudi označil, delujejo delno še sedaj, ko so zbrane v knjigi.

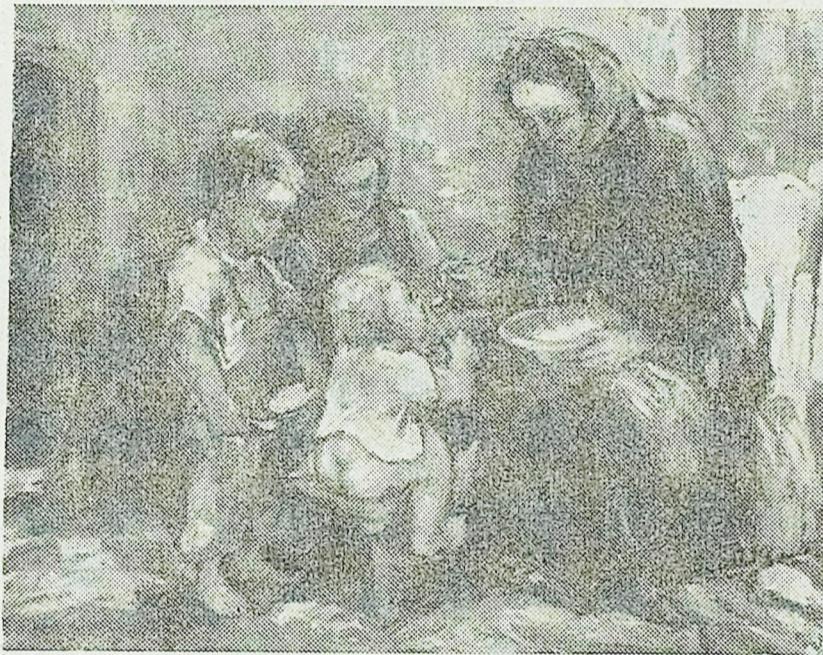
Prva poteza, ki je značilna za Kozakovo pisanje, je, da je stvarno, objektivno-hladno. To daje avtorju videz človeka, ki stoji, gleda in piše. Sicer je on sam v tem tudi tangiran, vendar zna do neke mere svojo voljo tako prisiliti, da imamo včasih vtis, da je kot neznana sila, kot fotoreporter dokumentarnega filma (v dobrem smislu besede), ki je povsod prisoten, ki skuša vjeti na platno svojega spomina, ki skuša vse vtisniti v svojo zavest. In to se mu na celi črti posreči.

Drugič pa ima avtor veliko moč besede. O tem se vsakdo lahko prepriča, če prebere take odstavke, kakor začetek I. poglavja, različne odlomke o ježah, opis bojev, ko se bliža zavezniška fronta in druge.

Dasi je delo kot sem v začetku povedal kronistično zasnovano, vedar mu daje avtorjev širok pogled v svet, na celotno človeško dogajanje, pisateljeva mirnost in preudarnost, jasnost in odločnost v izrekjanju sodb, velika ljubezen in vera v človeka ter nesteto drugih lastnosti, ki pričajo, da pisek ni samo umetnik, temveč tudi razmišljujoč duh, veliko večjo vrednost, kot bi jo morda iz skromnega naslova lahko pričakovali.

Pisatel je za to delo prejel letosno Prešernovo nagrado, to je najvišja literarna nagrada v Sloveniji. S tem pa je Ferdo Kozak dobil za svoje delo največje priznanje, saj nam ta knjiga kakor tudi lansk (Od vojne do vojne) odkriva, da je Ferdo Kozak res pravi umetnik, opisovalec človeških usod, rafiniran mislec in jazikovni mojster.

-nb-

LOJZE PERKO: MATERINA LJUBEZEN, olje 1955

Naše gledališče gostuje po Sloveniji

Iz razgovora z dramaturginjo in direktorjem GSP

VEST: Naše gledališče se odpravlja na daljšo turnejo po Sloveniji. V načrtu ima 23 predstav v 10 krajinah in v 17 dneh. Kraji so: Ptuj, Maribor, Celje, Trbovlje, Kranj, Škofja Loka, Tržič, Jesenice, Ljubljana, Novo mesto in ev. Črnomelj. Uprizorili bodo dve drame (Vasja Ocvirk: »Srečno, ljudje!«, Aleksander Mardič: Na dnu kelihov) in eno komedijo (Držič-Rupe: Boter Andraž). Čas gostovanja: od 3. do 20. aprila 1956.

DRAMATURGINJA tov. Djurdjica Flere pravi: Končano so zadnje organizacijske priprave za turnejo. V tiskarni je še album, ki ga bomo izdali ob tej priložnosti. V njem bo pregled dosedanjega dela, v slikah in besedi bomo predstavili mladi ansambel iz Kopra.

Zakaj smo se odločili za turnejo? Pobuda pravzaprav ni prišla z naše strani, ampak iz raznih krajev Slovenije, kjer nas želijo spoznati. Tako se je rodila zamisel. Prve stike smo navezali lansko leto na Celjskem festivalu, kjer smo vzbudili med teatrske ljudjide precej zanimanja. In če že običešemo nekatere kraje, zakaj ne bi še vmesnih? Tako je nastal načrt turneje. Njen namen je, da bi nas naši ljudje v Sloveniji spoznali in priznali naše delo in uspehe.

Kaj si obetamo od teh gostovanj? O koprskem gledališču, tako ga imenujejo drugje, čeprav je naš uredni naziv Gledališče Slovenskega Primorja, ne vedo v Sloveniji mnogo več, kot da ima ta začetniški ansambel svoj sedež v Kopru in amatersko obobežje. O tem zmotnem mnenju smo se lahko prepričali, ko so nas obiskali gostje iz Ljubljane. Prišli so s skepso in predpiski, bili pa so presenečeni, ko so spoznali, da gre za resno umetniško prizadevanje pravega poklicnega teatra. Priznali so, da so gledali predstavo z istim zanimanjem, kot jo gledajo v Ljubljani. Zal pa imajo gledališki ljudje in kritiki iz Ljubljane tako malo časa za obiske naših predstav. Mi smo veliko bolj odrezani od našega središča, kakor n. pr. Kranj ali pa Celje od Maribora in od Ljubljane.

Zaradi vsega tega mislimo, da je naša dolžnost, da se predstavimo Sloveniji. Z upom in strahom gremo na to pot, da porabim Prešernovo primerico.

Precej smo razmišljali o tem, s kakšnim repertoarjem naj se predstavimo. Potrudili smo se, da bomo pokazali stvari, ki jih drugje še ne poznajo. To velja zlasti za Ocvirkovo in Maroždičeve drame, ki sta

doživeljili na našem odru krstno uprizoritev. Komedijo Boter Andraž pa so že zeleli ljudje, ki so nas vabilni na gostovanje. V teh treh predstavah se bo lahko predstavil ves naš gledališki ansambel in različni režijski prizimenti.

O tem, kako so nam šli povsod pri organizaciji na roko in kako nas pričakujejo, vam bo lahko povedal več.

DIREKTOR tov. Oskar Venturini.

Na razumevanje in pomoč smo naleteli prav povsod. Samo nekaj primerov: Ljubljanska Drama nam je pripravljena odstopiti svoje prostore, trboveljska Svoboda nas bo podprtla tudi finančno, v Novem mestu pa so nam obljubili brezplačno oskrbo vseh naših ljudi za dva dni. Povsod nam bodo dali na razpolago dvorano, svoj tehnični personal, prevzeli so predprodajo vstopnic in reklamo. S tehničnimi zadevami se nam sploh ne bo treba ukvarjati. To je veliko razumevanje in res prijateljska pomoč. Oddolžili se bomo, ko pridejo drugi teatri gostovati k nam. Verjetno bodo prišli Kranjčani in Celjani.

Zamisel o tem gostovanju je nastala pri sorodnih obrobnih gledališčih že ob priključitvi Slovenskega Primorja k Sloveniji. Zal pa do zdaj to ni bilo izvedljivo. Vsem, ki bi nas radi spoznali, ne bomo mogli niti ustrezeti. Novo mesto nam je n. pr. predlagalo, da bi obiskali še Kostanjevico, Metliko in Črnomelj. Poskusili bomo iti vsaj v Črnomelj, že zaradi Ocvirkove partizanske drame, ki se dogaja v tistih krajih.

Kako je s financami, je bolje, da ne sprašujete. Na postavki »gostovanja« imamo nekaj denarja. Če ne bo »dodatačne« pomoći, bomo moralji omiejiti gostovanja v Kopru.

ZAKLJUČEK: Vemo in razumemo, da je gostovanje po Sloveniji potrebno in želimo našemu gledališčemu ansamblu, da bi doživeljal take uspehe, kot jih je imel pravkar na turneji po Primorski. Nam v Kopru pa se obeta »suša«. V aprilu nobene predstave GSP, ko se vrnejo s turneje pa študij nove premiere. Torej lahko pričakujemo svidjenje v avditoriju še proti koncu maja. Upajmo le, da bo med tem časom tista postavka v proračunu, ki nosi ime »gostovanja«, le dovoljevala kak obisk tržaških ali drugih gostov.

Z. L.

NOVE knjige

LJUDSKIE KNJIŽNICE V KOPRU

FINŽGAR F. S.: Pod svobodnim soncem (Nova izdaja 1955)

MILČINSKI FR.: Ptički brez gnezda (Nova izdaja 1955)

CRONIN: Vratila si me životu (Džepna knjiga 19.) 1954 (srhbrv.)

VAGENHALS J.: Kamikaze. Piloti samoubice (Džepna knjiga 25.) (srhbrv.)

COPIĆ Branko: Stari nevjernik. Deset godina smjeha. (Džepna knjiga 28.) (srhbrv.)

REMARQUE E. M.: Iskra života (Džepna knjiga 35.) (srhbrv.)

MUSTER Miki: Dogodivčine Zvitorepca in Trdonje v Afriki. 1955

JOYCE James: Ljudje iz Dublina. 1955

LAFORET Carmen: Praznina (Knjižna polica 5.) 1955

WALLACE Edgar: Zelena snet. Kriminalni roman. 1956

VERNE Jules: Carski sel (Michael Strogoff) 1955

MAY Karl: Lov za milijoni, 6., 7. in 8. snopič.

NAŠI VZGOJNI PROBLEMI:

"Malo žganja mu damo, pa je otrok zdrav"

Na Goriškem se je začel v zadnjem času alkoholizem nevarno širiti tudi med mladino — Za alkoholne pijace je porabilo prebivalstvo goriškega okraja lani skoraj 500 milijonov din.

Na Goriškem in Tolminskem je alkoholizem še vedno eden najbolj perečih družbenih problemov, ki ga bodo morale razne množične organizacije in tudi oblastni organi začeti reševati bolj energično. Posebno zaskrbljenost povzroča dejstvo, da se je začelo pijančevanje v zadnjem času nevarno širiti tudi med mladino. Pričujoči podatki o porabi raznih alkoholnih pijac sicer stari že poldruge leto, vendar se stanje lani in letos ni dosti spremeno. Na našem okraju so popoli lani raznih alkoholnih pijac za okroglo 500 milijonov dinarjev. Tu pa ni všeča škoda, ki jo utripi skupnost zaradi kaznivih dejanj vinjenih ljudi, ko so ti v zaporu in torej neproduktivni. Povprečno porabi na Goriškem vsak delavec in kmet 14 odstotkov svojega zasluga za alkohol, na Tolminskem pa okoli 9,1 odstotkov. Za primerjavo naj omenimo, da prebivalstvo tolminskega okraja porabi za razne kulturne potrebe le 5,3 odstotkov narodnega dohodka. Največ alkoholnih pijac popijejo v Istri, kjer je povpreček na enega prebivalca 39,7 litrov na leto.

Niso tako redki primeri, ko zaradi kroničnega alkoholizma lastnikov propadajo kmetijska gospodarstva, kar je nedvomno v škodo vse družbene skupnosti. Med prebivalci je pogosto slišati mnenje, da bi morala država v takih primerih posredovati z administrativnimi ukrepi ali kako drugače in tako zagotoviti dobro gospodarjenje na ogroženih posestvih.

Dejstva, da se pijančevanje širi tudi med mladino in celo mladoletniki, so v nemali meri krivi tudi nekateri starši. Ponekad, zlasti v Višavski dolini, dajejo otrokom nekaj obrokov vina dnevno, misleč da kričisti to njihovemu organizmu in

M. D.

Zdravniški spor o kurjih jajcih

Včasih so ljudje cenili kurja jajca in stare medicinske knjige so jih priporočale kot odlično hrano skoraj za vse bolnike. Sele pred dobrimi tridesetimi leti so začeli nekateri praktični zdravniki priporočati določene omejitve, pri mnogih dietah pa so jajca sploh prepovedali. Tudi nekateri nestrokovnjaki so spoznali, da lahko povzročajo jajca razne bolečine, n. pr. glavobol. Leta 1934 je francoski zdravnik Mounier zapisal, da okrog jajc zganjanje preveč hrupa in da vedo zdravniki povedati o kurjih jajcih že toliko negativne, da se zdi bošnikom, da jim škoduje že mali košček poprej takto priporočane hrane.

FIŽOLOVA JUHA

Kuhamo jo lahko na več načinov. Med najbolj preprostimi in tudi najbolj pogostimi je tale:

Liter fižola namočimo že prejšnji večer. Drugi dan ga kuhamo. Ko zavre, odlijemo prvo vodo ter zalijemmo z drugo, toplo. Zdaj dodamo lovorjev list, limonino lupino in solino. Kuhan fižol zmečkamo, v kozici pa razbelimo dve žlici masti in masla, nekaj drobno zrezane čebule, dve žlici muke in naredimo bledo prežganje. Potem prilijemo malo kisa in precedimo v prežganje zmečkan fižol. Vse dobro premešamo in pustimo prevreti. Tuk preden damo na mizo, primešamo še nekaj želic smetane. Postrežemo s posušenim kruhom ali z omietnimi rezanci.

KOMPOT IZ KORENJA

Korenje osnažimo in zrežemo na rezance ter prevremo. Medtem skuhamo nekaj sladkorja z limoninimi in pomarančnimi lupinami. Ko je že precej gosto, pridemoce odcenjeno korenje in še skupno malo prevremo. Hladnega obložimo lahko s kolesci pomaranče, vendar ni ujno. Kompot je prideta spremembna na našem jedilniku in priporočljiv zlasti za otroke.

Pomlad je sicer že tu, toda še vedno bomo imeli tudi kak mrzel dan, ko bi nam kar prav prišel tak prikupen komplet. Pepita blago je letos zelo priljubljeno in ga uporabljajo vse modne hiše na svetu. Če pa gremo morda na potovanje, bomo rabile tak plaš ob vsakem vremenu.

Spomladanske novosti za naše malčke. Oblekice za punčke so zrezane precej iz majhnih koščkov, kar sicer ni priporočljivo, če imamo novo blago, zelo porabno in praktično pa je, če krojimo iz naše stare, že malce obrabljeni obleki. Tudi za fantka bomo poiskali staro moživo srajco, hlače, ki so že prozorne na kolenih ali staro krilo.

**JAVNA ANKETA ZVEZE ŽENSKIH DRUŠTEV
"Družina in stanovanjsko vprašanje"**

1. vprašanje:

A) Ali želite večje stanovanje, komfortno, in da ga delite s kom drugim

B) ali manjše stanovanje in da ste sami?

2. vprašanje:

A) Ali želite dvosobno večje stanovanje

B) ali trosobno manjše, z vsemi potrebnimi prostori za petčlansko družino?

3. vprašanje:

A) Ali vam bolj ustreza sistem centralne kurjave, za katero bi morali plačevati okoli 800 dinarjev na mesec skozi vse leto

B) ali želite, da vam vzdijo v novem stanovanju peči?

4. vprašanje:

A) Kaj vam bolj ustreza: da je kuhinja, v kateri lahko pripravljate jedi, po prostoru majhna

B) ali da je večja kuhinja in da se v njej zadržujete tudi čez dan?

Gornjo anketo je razpisala Zveza ženskih društev Slovenije. V okvi-

ru razstave »Stanovanje za naše razmire« v Ljubljani bo tudi predstavljeno o praktičnosti in uporabni vrednosti novih stanovanj, ki jih gradi naša skupnost. Zveza ženskih društva je pripravila referat »Družina in stanovanjski pogojki«, v katerem zastopa svoja stališča. Le-ta bi rada podkrepila s številkami in zato razpisuje javno anketu. Investitorji se n. pr. navdušujejo za velika stanovanja, ki bi si jih družine delile, za dve veliki sobi namesto treh majhnih itd., žene pa so večinoma drugega mnenja.

Zato prosimo vse naše bralke, naj odgovore na anketu in pošljijo odgovor na naše uredništvo. Anketu je anonimna, začeleno je le, da anketiranka navede svoj poklic. Odgovori so čisto kratki, n. pr. 1/B, 2/B, 3/A, 4/A. V levem kotu kuvertu napišite »Javna anketa«. V eni kuverti je lahko tudi več odgovorov. Dopise v zvezi z anketou sprejemamo do 10. aprila.

Podjetja, ustanove, ljudski odbori, zadruge in razne organizacije, pristopajte med temeljne ali vsaj podporne člane Prešernove družbe.

LEGENDA O ČAJU IN NJEGOVA ZDRAVILNOST

Legend o nastanku čajevoga grma govori tako: Budha je zapustil v petem stoletju pred našim štetjem družino in domovino in se umaknil v džunglo, da bi bedeč zasedil resnico človeškega življenja. Nekoč ga je premagal spanec. To ga je tako razjavilo, da si je odrezal veke in jih vrgel daleč proti od sebe. Iz njegovih vek pa je zrasel grm. Budha je pokusil njegove liste in takoj spoznal njihov učinek. Njegovi učenci so to rastlino razširili po vsej Kitajski.

Cajev grm doseže v džungli izredno višino, tudi 10 metrov. Kitajska država je krita ob koncu prejšnjega stoletja dve tretjini svetovne porabe. Sedaj so postali glavni dobavitelj Malajski otoki, kjer so se v kratkem času pojavile velike plantaze. Na Ceylonu je čajna trgovina vsakih osem dni, na Kitajskem in na Japonskem pa le štirikrat na leto.

Zavojček četrtek kilograma vsebuje točno količino listov, ki so zrasli na enem črnem grmu.

Neoslanjen čaj, pa tudi čaj z mlekom velja kot primerna bolniška hrana, ki jo zdravniki zelo priporočajo. Neka znanstvena razprava iz 17. stoletja kaže, da je čaj zdravilno moč, ker izganja iz telesa nevarne hlapove in uničuje ostre soli v krvi.

O pravilni pripravi čaja pa prihodnjie.

KOLIKO PRANJ PRENESE PERILO

V Svicu so ugotovili, da prenese rjavu 150 do 180 pranj, brisača 100 do 150, osebno perilo 60 do 80, perilo iz umetne svile pa le 30 do 40 pranj. Izračunali so tudi, da izdaio Svicarji za obnovo perila vsako leto 80 do 90 milijonov frankov, da bi pa lahko prihranili tretjino te vso, če bi s perilom pravilno ravnavali in če bi ga ne prali s sredstvi, ki vsebujejo ostre belilne priporočke.

KUHALNIK NA SONČNO TOPLOTO

Ali ste že kdaj greli kosiilo na soncu? Verjetno ne. Mogoče pa ste že lovil sonče zarki skozi povečevalno steklo, da bi prižgali tenak papirček.

Danes že vemo, da bi sončni žarki lahko dajali najcenejše kurivo ljudem po širinem svetu. Neki ameriški učenjak je že izdelal priročen in cenen kuhalnik, ki sprejema toploto od sonca. Njegov izum je proučila komisija Organizacije za kmetijstvo in prehrano (Fao), ga potrdila in poskrbelo, da bodo kuhalnike začeli izdelovati serijsko.

IZ DELA NAŠEGA ŽENSKEGA DRUŠTVA

Sestanek iniciativnega odbora ZŽD

V pondeljek je bil sestanek kojskega iniciativnega odbora Zveze ženskih društev. Odbornice so dale obračun o prireditvah ob osmem marcu in razpravljale o nekaterih vprašanjih, ki bi jih bilo treba še urediti pred občnim zborom, ki bo predvidoma v aprilu.

Občni zbor, ki ga pripravljajo, naj bi ne potekel v običajnih poročilih in načrtih, ampak bi na njem tudi izčrpalo odboredelni, v referatu in razpravljanju, kako važno temo. Predlogov za temo je več: Zdravje in prehrana šolskih otrok, Naša uslužnostna podjetja, trgovska mreža in pod. Izbrano temo bomo pravčasno objavili, tako da se bodo vse naše žene lahko pripravile za diskusijo.

Dvodnevni vrtnarski tečaj v Kopru

Zveza zadružnic in iniciativnega odbora Zveze ženskih društev so priredili v Kopru 21. in 22. t. m. tečaj za vrtnarstvo. Udeležilo se ga je 13 žena, ki bodo zdaj prenesle svoje znanje na tovarišice v zadružah. Popoldne so bila predavanja, zvečer pa praktično delo. O gojenju zelenjave sta predavalala dr. Juriševič in dr. Bejak, o vrednosti zelenjave v prehrani pa dr. Bogdana Mozetič.

Taki in podobni tečaji bodo tudi v bodoče. Organiziral jih bo novoustanovljeni Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Kopru.

Ker je med našimi ženami, ki imajo kako gredo vrlčka, veliko zanimanje prav za tečaje v zvezi z vrtnarstvom, je pripravljena Zadružna poslovna zveza organizirati nov tečaj. Vse žene in dekleta, ki bi se rade udeležile tečaja, naj sporočijo svoj polni naslov na naše uredništvo do 10. aprila t. l., nakar bomo v Slovenskem Jadru na dne 13. aprila sporočili dan sestanka v Kopru, kjer se bodo s predavatelji sporazumele o točnem pričetku tečaja.

Na pol pripravljena hrana končno tudi na našem tržišču

Na policah ljubljanskih in mariborskih trgovin je presenetila gospodinjstva prijetna novost (koprsko trgovska mreža žal za to še ni poškrbel). Gre za izdelke tovarne prehranbenih proizvodov »Podravka« iz Koprivnice, ki je v lepo pisanih zavitkih pripravila zmes za palačinke, bele keksa in kakaovne slasnice, ki jih je treba še zgotoviti po navodilu na zavitku. Novost so pozdravile predvsem zapošlene gospodinjstve, ki nimajo veliko časa za pripravljanje jedi.

V svetu je že dolgo in navadi, da dajajo tovarne na tržišče na pol pripravljeno hrano in pri nas le upamo, da bodo zgledu »Podravke« sledile še druge tovarne, ki bi lahko priejale n. pr. testo za rezance, na pol prirejeno meso in zelenjavo itd.

Ce bodo cene zmerne, bodo gospodinjstva tako hrano rade kupovale brez posebne propagande, saj pri vseh zaposlenih prevladuje težnja, da bi si gospodinjsko delo čim bolj olajšale.

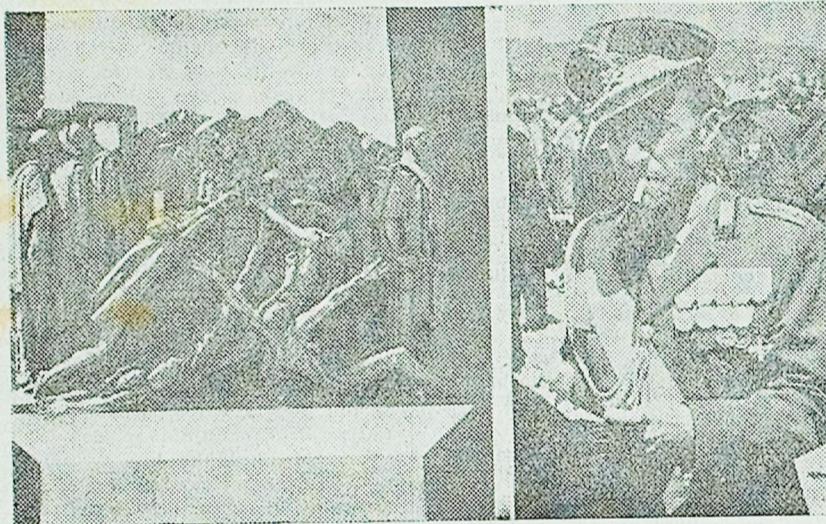
Tudi centrala

SODOBNO POTNIŠKO LETALO RABI TOLIKO ELEKTRIČNE ENERGIJE, DA BI JE BILO DOVOLJ ZA CELO ULICO. Sodobnim potniškim letalom je potrebeno veliko električne energije — približno toliko, kolikor bi je zadostovalo za razsvetljavo in gretje vseh hiš v neki ulici. Električna energija ureja vso ureditev in instrumente v letalu — vodilne instrumente, telekomunikacijske naprave, zaganjače, naprave proti zmrzovanju, svetilne naprave, prezračevalne in grelne naprave itd.

Potniško letalo »Britannia«, izdelano v tovarnah Bristol v Angliji, ima štiri »Proteus« motorje. Na vsakem od teh štirih motorjev je montiran po en alternator za proizvodnjo električne energije. Dolgi so vsega 30 cm in imajo prav tolikšen premer, vendar pa vsi skupaj dajejo kar 128 KW energije. V primeru nujne potrebe zadostuje tudi električni tok iz enega samega alternatorja.

Alternatorji delajo na visoki voltagi in visoki frekvenci, tako da lahko ustvarjajo zelo močno akceleracijo z majhnim, aktuatorskim motorjem za upravljanje smernih vtičnih kril na »Britaniji«.

PREDRZNO IZZIVANJE ITALIJANSKEGA FAŠISTA V ADDIS ABEBI

V glavnem mestu Etiopije so postavili spomenik, ki ga je državi podarila Jugoslavija. Spomenik ponazarja trpljenje etiopskega ljudstva pod fašističnimi osvajači in osvobodilni boji domačinov. Seveda postavitev spomenika ni bila prav nič všeč nekaterim elementom, ki jim je bil fašizem ideal. Med njem spada tudi sedanjii italijanski vojaški ataše Amico v Addis Abebi, ki si je v znaku protesta proti postaviti spomenika pripel na prsi tudi vsa fašistična Mussolinijeva odlikovanja, ko se je kot gost etiopske vlade udeležil vojaške parade v prestolici Etiopije.

V Etiopiji je še veliko Italijanov, ki so ostali v deželi po končani vojni in so dokazali, da so pripravljeni s svojim delom popraviti vse tisto, zaradi česar so bili poslani v deželo. Mnogi so se popolnoma udomacili in seveda tudi sami najostreje obsojalo fašistično izzivanje prenapetega vojačka na naši slike, ki v zavesti diplomatske varnosti cinično podcenjuje vse okoli sebe.

EMIL FRELIH:

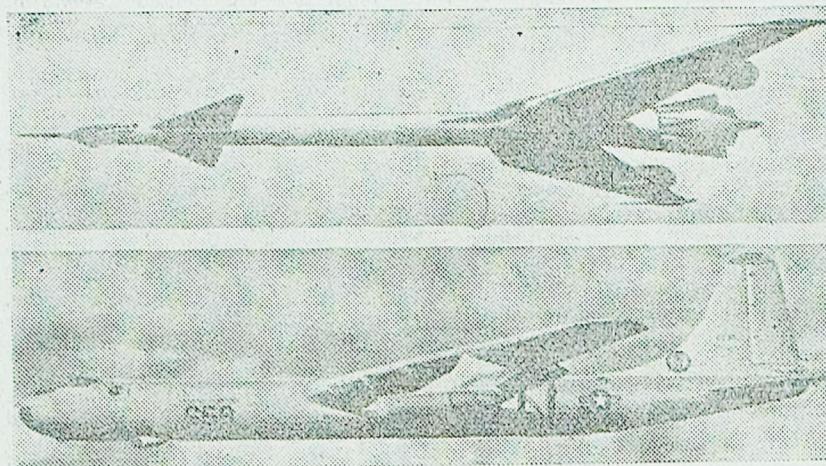
PO MORJU MED SVET

V ŠPANSKIH VODAH

V pričakovanju odhoda sem se potikal po mestu. Povzpel sem se še na vzpetino za mestom, kjer še nisem bil. Tako na pobočju me je presenetil prijeten gaj palm, bogato razcevilih oleandrov in visokih kaktusov. Srečal sem deklete, ki je neslo cvetočo vejejo olandra. Ustavil sem jo in le s težavo sva se sporazumela. Po stvareh, ki jih je nesla sem videl, da je bila na nakupu v trgovini. Pri slovesu mi je sama od sebe ponudila roko in ko jo je odtegnila si jo je položila v vedoravni legi na prsi, odtod v istem položaju nesla na čelo, se pri tem lahko poklonila, nato je stisnila konec stegnjenejih prstov, jih ponesla k ustnicam in jih trikrat poljubila. S tem je bil njen pozdrav končan, zadoščeno pa tudi moji radovednosti.

V pristanišču je bilo vse pripravljeno za odhod. Ob obali sta patruljirala vojaka, kar se je na afriških tleh te prvič zgodilo. Očividno je bila njuna naloga, da pazita, da se ne bi kdo izmed legionarjev pritihopalil na našo ladjo in se odpeljal v svobodo. Pobegi iz legije so na dnevnem redu, zlasti pogosto se to dogaja v Sueškem prekopu med prevozom v Indokino. Tam ubežniki kar poskačejo s krova ladje in ker je na tem teritoriju vsakršno streljanje prepovedano, jih tako vsakokrat precej uide.

Nekaj otrok se je zbral pri ladji in ponujalo za cigarete in za denar žive kamelione. Ker so te živalce zanimive, je naš sopotnik vzel dve s seboj. Z njimi smo se kratkočasili še dolgo na vožnji, dokler nam niso nekega dne izginili v Londonu.

SKRIVNOSTNI POSKUSI POD TEXAŠKIM NEBOM

Letalski strokovnjaki v ZDA se ukvarjajo s poskusi reaktivnega letala na atomski pogon. Poskusi so tajni in imajo policijski in drugi varnostni organi v Texasu veliko dela z zavarovanjem ozemlja, nad katerim letajo poskusna letala.

Za poskušnjo so vgradili reaktor kar v »stari« bombnik B 36. Pri tem je bil največji problem zavarovanje posadke pred izzarevanjem urana, ker morajo letaleci sedeti v neposredni bližini reaktorja. Ta problem so rešili z meter debelimi zaščitnimi stenami.

Navadna A-letala pa imajo prav zaradi zaščite pred uranovimi žarki nenevadno dolg trup, ki povečuje razdaljo med reaktorjem in posadko. Do podobnega odkritja so prišli že poprej tudi sovjetski strokovnjaki in zgornja slika prikazuje njihov še ne preizkušeni model atomskega letala.

AUTOMAT ZA POSTNE ZNAMKE

Med izumi sedanega časa, je tudi automat za poštne znamke. Za sedaj ga imajo le v Washingtonu. Ko vržeš denar in pade ven znamka, se iz zvočnika oglaši vlijeden glas: »Hvala lepa, jaz sem prvi primer poenostavljenja poštne službe.«

Nečloveško ravnanje okupacijskih orožnikov z domaćini

Reporter nekega francoskega ilustriranega tednika se je dogovoril s francoskim orožnikom v Alžiru, ki je za dobro nagrado ustrelil neoboroženega domačina samo zato, da je reporter lahko filiral prizor za svoj časopis. Seveda so pri tem nastale grozljive slike, ki kažejo, kolikor je Francozom vredno človeško življenje v kolonijah. Razumljivo je, da vlada tamkaj nezakonitost in teror, vendar pa ta dogodek prekaša vsako predvidevanje.

nje. Ni kriv samo orožnik, ki je še mlad pobič in so ga vojne strahote in okupacijske metode napavile brezčutnega, marveč bi bilo prav, postaviti predvsem vprašanje odgovornosti reporterja.

Na slikah je dogodek v različnih fazah. zadnja prikazuje mrtvega domačina po padcu in hladnokrvnega morilca, kako spet polni puško. Ni prav nič čudnega, če se okupirani domačini z vsemi močmi

vabila tudi univerza v Kopenhagenu, glavnem mestu Danske.

Tudi v sami Ameriki ni izostala kazen. Vrhovni sodnik, ki je hotel uveljaviti svoj odlok o enakoprav-

nosti vseh državljanov, je zaradi tega izključil z alabamske univerze najhujšega razgrajala in organizatorja akcije proti Autherini. Slika prikazuje Autherino po odhodu iz univerze.

otresajo svoje brezpravnosti in skušajo tudi z orožjem v roki doseči svobodo in neodvisnost. Francoska

jim je celo na misel, da so organizirale pravcate pohode na državna skladišča s hrano in jih do dobra oropale. Razne ograje in žične zapreke, ki so jih postavili prebivalci, da bi se ubranili nadležnih obiskovalcev, so sprožile med opicami toliko ogorčenje, da so se lotile pravcatih rušilnih dejanj. Podirale so zapreke, rušile so ograje, pustošile njive in vrtove in uničile vso rast. Vojaška in civilna oblast sta si leta in leta belili glave, kako bi napravili konec temu pustošenju. Na mnogih sejah ministrstva vojske in ministrstva za kolonije, so razpravljali o tem, kdo je prav za prav odgovoren za njih vzdrževanje in za red med opicami in kdo naj povrne škodo, ki jo prizadenejo prebivalstvu. Uničiti jih in hoteli njihče, kajti med Španci kroži legend, da bodo Angleži šele takrat zapustili Gibraltar, ko bo poginila zadnja njihova opica. To je mišljenje sicer precej dvoumno, vendar se Angleži te legende močno oklepajo. Ko je še pred nekaj leti vse kazalo, da bodo Gibraltarske opice izumrele, je sam Churchill napel vse sile, da so jih še nekaj parov prinesli iz Maroka. Kako so Angležem v resnici pri sreči te opice, priča tudi eden prvih odlokov, ko so imenovali posebnega oficira za čuvanja teh opic. Njegova naloga je bila nadzorstvo nad njihovim početjem. Da bi jih odvadili vzdolati v hiše zaradi iskanja hrane in krasti po vrtovih sadje, je bil v ta namen določen mesečni dodatek za prehranjevanje opic. S tem so mislili, da opice ne bodo zapustile Gornje stene, če se jim bo prinašala hrana v njihovo domovjanje. Premašitveni obroki hrane in pa lahkomisčina ljubeznivost nekaterih ljudi, ki so jih kljub prepovedi še nadalje hranili doma, so spodbodili opice, da so ovrgle načrt armije in pričele po svoji starci navadi spet pleniti po hišah in vrtovih. Vojaške oblasti so jim morale podvajati obroke hrane in strožji ukrepi so končno potlačili njihova zločinska nagnjenja. Z raznimi metodami dresure so jih prisilili, da so se podredile disciplini in postale kar krotke in dobro vzgojene opice. Vsaka makaka je dobila svoje ime, uvedli so posebno knjigo v katero zapisujejo dnevne obroke hrane in njihovo obnašanje. Vsakega pol leta pa mora odgovorni oficir podati vojaški komandi poročilo o življenu, teh, danes že civiliziranih opicah.

GIBRALTARSKIE OPICE

Neki mornar, ki je bil že v Gibraltaru, nam je med vožnjo pripovedoval razne zanimivosti, med drugim tudi o opicah, ki žive še danes na tamnojni pečini, imenovane makako. So rjavkaste dlake, le roke in noge so jih črne. Kako so prišle te opice v Gibraltar, še danes nihče prav ne ve. Nekateri domnevajo, da so prišle iz Afrike že takrat, preden si je morje prebilo pot med obema celinama, drugi spet trdijo, da so jih iz afriških cedrovih gozdov Riffa in Atlaša prinesli s seboj španski osvajaleci Maroka. Naj so prišle v Gibraltar tako ali tako, dejstvo je, da so te opice povzročile že ogromno škode. Hranijo se namreč največ s korenjem, sadjem in orehi in s skorjo dreves, najrajkši mlađih dišečih cedarov. Kot vse kaže, te opice niso spoštovale do leta 1920, dokler jih ni v prevzgrojio sprejet angleška vojska, prav nobenih zakonov in odredb o lastninskih pravicah. Nemilostno so pustošile po vrtovih in sadovnjakih. Prišlo